

Natalia Grîu

Loretta Handrabura

GHID DE IMPLEMENTARE A MANUALULUI DE **Educație electorală**

Clasele a IX-a / a X-a

Autoare:

Natalia GRÎU, expertă în educație, consultantă PNUD

Loretta HANDRABURA, dr. în filologie, conf. univ., consultantă PNUD

Editura PRUT

Editura Prut Internațional, str. Alba Iulia, nr. 23, bl. 1A, Chișinău, MD-2051

Tel.: (+373 22) 75 18 74; (+373 22) 74 93 18

www.edituraprut.md; e-mail: office@prut.ro

© Natalia Grîu, Loretta Handrabura, 2023

© Editura ????, 2023

Redactor: *Jana Ciolpan*

Coperta: *Sergiu Stanciu*

Imagini: *Shutterstock*

Tehnoredactare și prepress: *Zoe Ciumac*

CUPRINS

Preliminarii	4
I. Argument pentru Educația electorală	6
1.1. Profilul cadrului didactic.....	6
1.2. Profilul elevei prim-votante și al elevului prim-votant	7
II. Concepția didactică a manualului de Educație electorală pentru clasele a IX-a/a X-a.....	9
2.1. Structura manualului școlar	9
III. Curriculum pentru disciplina opțională Educație electorală (clasele a IX-a/a X-a)	12
IV. Strategii didactice în procesul de Predare – Învățare – Evaluare	27
4.1. Cadrul de învățare	27
4.2. Tehnici recomandate pentru etapele cadru	30
4.3. Strategia didactică pentru fiecare temă	47
V. Evaluarea.....	50
VI. Sugestii aplicative pentru etapa de Extindere	54
Bibliografie	70

Ghidul de implementare a manualului de Educație electorală (în continuare GHID) este un document de reper pentru cadrele didactice care vor predă disciplina opțională *Educație electorală*, conform Curriculumului aprobat în baza ordinului MEC 948/2022. Asigurarea sistemului de învățământ general cu un asemenea tip de produs curricular este dictată de necesitatea și importanța educării tinerii generații în spiritul cetățeniei active, conștiente de rolul său în consolidarea democrației statului nostru Republica Moldova.

La această etapă, cu suportul PNUD Moldova și cu implicarea CICDE (Centrului de instruire continuă în domeniul electoral), s-a asigurat elaborarea mai multor produse curriculare pentru diferite trepte de școlaritate, inclusiv o metodologie pentru educația timpurie, un curriculum și manual universitar pentru învățământul superior. În context, credem că este o onoare și o bucurie împărtășită la nivel de breaslă didactică să fim primele generații de cadre didactice care aleg să meargă mai departe, învățând și promovând educația electorală în școală.

SCOP

Formarea competențelor pentru cultură democratică constituie o prioritate pentru sistemul educațional. Astfel, disciplina opțională *Educație electorală* constituie o completare firească a demersului Ministerului Educației și Cercetării privind implementarea graduală, cu suportul Consiliului Europei, a disciplinei reconceptualizate *Educație pentru societate*. Fiind elaborat printr-un efort comun al experților și expertelor din educație și din domeniul dreptului electoral, *Curriculum pentru disciplina Educație electorală* este un curriculum de tip extindere, conform clasificării stabilite de *Cadrul de referință al Curriculumului Național*, și urmărește „extinderea competențelor generale ale disciplinei prin dezvoltarea competențelor specifice noi și prin suplimentarea cunoștințelor noi”¹.

Tip de opțional	Explicații
Aprofundare	Derivat din oricare disciplină studiată în trunchiul comun/curriculumul diferențiat, urmând aprofundarea competențelor specifice disciplinei prin noi unități de conținuturi. Aceleași competențe specifice, dar noi conținuturi.
Extindere	Derivat din oricare dintre disciplinele studiate din trunchiul comun/curriculumul diferențiat, urmărind extinderea competențelor generale ale disciplinei prin dezvoltarea competențelor specifice noi și prin suplimentarea cunoștințelor noi. Noi competențe specifice și noi conținuturi.
Inovator (o disciplină nouă)	Introduce un obiect de studiu în afara celor prevăzute în trunchiul comun/curriculumul diferențiat, pentru un anumit profil, o anumită specializare. Noi competențe specifice și noi conținuturi.
Integrat (noi obiecte de referință)	Introduce o nouă disciplină de studiu, structurată în jurul unei teme integratoare: pentru o arie curriculară, pentru mai multe arii curriculare. Noi competențe specifice și noi conținuturi.

¹ *Cadrul de referință al Curriculumului național*, aprobat prin Ordinul MEC nr. 432 din 29 mai 2017, Chișinău, 2017, p. 65. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf (Accesat: 17.06.2023)

Prin urmare, această disciplină opțională nu repetă unități de conținut de la disciplina de bază, dar aduce un incontestabil aport de plus valoare, întrucât urmărește, în mod consecvent, extinderea experienței de învățare privind cultura electorală a elevilor și elevelor conform *Cadrului de referință al competențelor pentru cultură democratică*, oferind, prin competențele specifice și unitățile de conținut, noi contexte autentice de învățare, menite să promoveze într-o manieră aplicativă și motivantă principiile de funcționare democratică a școlilor, experiențele civice ale beneficiarelor și beneficiarilor în calitatea lor de prim-votanți.

BENEFICIARI

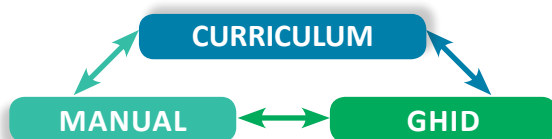
Ghidul este destinat cadrelor didactice, beneficiarii direcți. Totodată, poate fi util și lucrătorilor și lucrătoarelor de tineret, bibliotecarelor, instituțiilor prestatoare de servicii de formare continuă, ONG-urilor și asociațiilor implicate în activități de promovare a cetățeniei active.

I. Argument pentru Educația electorală

Conform studiului *Educație electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative*, elaborat la solicitarea Centrului de instruire continuă în domeniul electoral (CICDE) din cadrul Comisiei Electorale Centrală, lipsa unei educații electorale la nivel de sistem educațional generează „absenteismul electoral manifestat prin neexercitarea dreptului la vot sau, mai grav, abstinențismul care presupune abținerea demonstrativă de la exercitarea dreptului de vot. Experiența demonstrează că asemenea fenomene pun în pericol statul de drept și democrația¹.

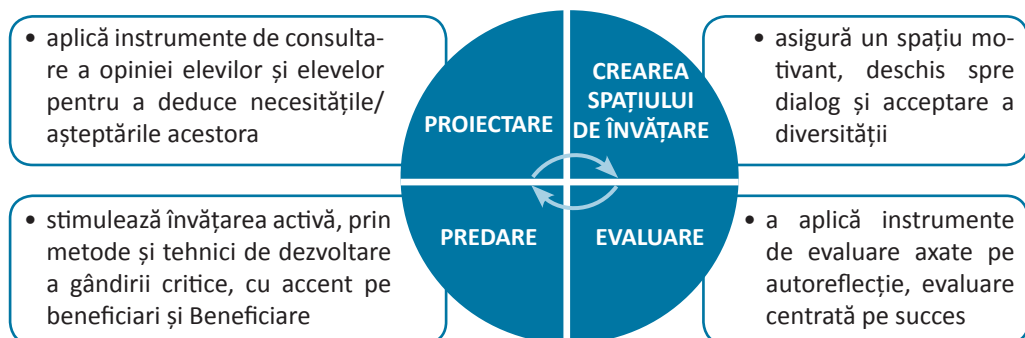
Totodată, cercetarea a reliefat anumite discontinuități, de exemplu lipsa conceptualizării competenței electorale la etapa de analiză. Echipa de lucru, analizând și experiența altor state, a oferit, în manualul elaborat, soluții, a definit competența electorală, sistemul de competențe specifice și modele clare de planificare și realizare a demersului didactic.

Ghidul este elaborat ca parte integrantă a triadei Curriculum-Manual-Ghid, oferind suportul teoretic relevant și o metodologie eficientă pentru cadrele didactice, fără pretenția de a epuiza multitudinea de posibilități de abordare creativă a demersului educațional personalizat la clasă, dar și în activitățile extracurriculare.

1.1. Profilul cadrului didactic

Predarea disciplinei *Educația electorală* implică asumarea și conștientizarea rolului cadrului didactic în formarea competențelor civice ale elevilor și elevelor, pornind de la propriile valori, atitudini și comportamente sociale. Astfel, profilul cadrului didactic care predă disciplina *Educație electorală* este ancorat axiologic în paradigma „*pentru*”, „*prin*” și „*despre*” democrație la etapele de:

¹ L. Handrabura, *Educația electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative*, Chișinău 2022, p. 6.

- De menționat că și cadrul didactic trebuie să fie într-un permanent proces de documentare și formare continuă în domeniul educației electorale, să fie la curent cu toate noutățile, precum, de exemplu, modificările operate la *Codul electoral*, cu noutățile de ordin metodologic și cu recomandările ministerului de profil.

Profilul elevei și elevului prim-votant derivă din descrierea *Cadrului european de referință privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții, competențele civice* (B)¹, care presupune următoarele cunoștințe, deprinderi și abilități:

¹ Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. In: „Official Journal” L 394 of 30.12.2006/Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 18 decembrie 2006, privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF> (Accesat: 17.06.2023)

și tendințe din istoria națională, europeană și a lumii; conștientizarea scopurilor, valorilor și politicilor mișcărilor sociale și politice; cunoștințe despre integrarea europeană, despre structurile UE, despre valorile și obiectivele acesteia; conștientizarea diversității și a identităților culturale în Europa.”

„**Atitudini** – respect plenar pentru drepturile omului, inclusiv pentru egalitate ca bază a democrației, aprecierea și înțelegerea diferențelor dintre sistemele de valori ale diferitelor grupuri religioase și etnice; cultivarea sensului apartenenței la propria comunitate, țară, la UE și la Europa în general, la lume: manifestarea dorinței de a participa la luarea democratică a deciziilor la toate nivelurile; manifestarea sentimentului responsabilității, a înțelegerii și a respectului pentru valori comune necesare coeziunii sociale, de exemplu, respectul pentru principii democratice; implicare în activități civice; sprijin pentru diversitatea și coeziunea socială și pentru dezvoltarea durabilă; deschiderea pentru respectarea valorilor și a privatității celui alt.”

Autorii manualului au urmărit să respecte transpunerea în cele cinci competențe specifice ale disciplinei opționale *Educație electorală* a competențelor civice ale cadrului european menționat supra, precum și a celor 20 de competențe prevăzute în *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*:

Competențe specifice disciplinei

1. cunoașterea drepturilor și libertăților civile exprimate prin responsabilitate cetățenească în procesele electorale;
2. analiza critică a informației despre procesul și oferta electorală pentru o participare civică asumată;
3. argumentarea opțiunii electorale și a deciziei de vot, manifestând poziția cetățenei /cetățeanului activ și responsabil;
4. participarea la exercițiile democratice din instituția de învățământ și din comunitate inclusiv prin alegeri;
5. valorificarea rolului alegerilor libere și incluzive în dezvoltarea societății democratice reprezentative¹.

În concluzie, așteptările noastre față de elevii și elevele care vor studia disciplina opțională *Educație electorală* sunt ca aceștia să devină buni cetățeni și cetățene, să trateze democrația ca un *modus vivendi* și să proiecteze comportamente cetățenești conștiente și responsabile în calitate de votanți și votante.

¹ Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală*, 2022, p. 6-7. Disponibil pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_disciplina_optiionala_educatie_electorală_cl.ix_cl_x.pdf

II. Concepția didactică a manualului de *Educație electorală* pentru clasele a IX-a/a X-a

Manualul a fost elaborat conform rigorilor specifice acestui tip de document curricular, care realizează mai multe funcții: de informare, de formare a cunoștințelor, abilităților, de antrenare a capacităților cognitive, afective, psihomotorii, de autoinstruire ce exercită implicit și funcția unui feedback intern (conexiune inversă internă), prin care se produce autoevaluarea.

Ca instrument de lucru, manualul reflectă prevederile curriculare și este util atât cadrelor didactice în ghidarea procesului de predare-învățare-evaluare, cât și elevilor și elevelor, prin faptul că le facilitează învățarea.

În demersul de conținut, cel imagistic și metodologic, echipa de elaborare a manualului a luat în considerare valorile care sunt asociate democrației electorale:

- recunoașterea egalității tuturor cetățenilor și cetățenelor în fața legii;
- neacceptarea și prevenirea inegalităților exprimate prin diverse forme de discriminare pe criteriu de sex, gen, dizabilitate, limbă, etnie, rasă, religie sau convingeri, vârstă;
- promovarea pluralismului, toleranței, respectului între indivizi;
- înțelegerea și valorizarea diversității, incluziunii în alegeri;
- promovarea spiritului critic, a participării civice.

2.1. Structura manualului școlar

Manualul include **4 Module tematice, 21 de Unități de conținut, un Dicționar electoral și Bibliografie**. Fiecare Modul conține valorile promovate și competențele specifice care vor fi dezvoltate.

Fiecare unitate de conținut a fost dezvoltată metodologic conform *Cadrului de învățare și gândire Evocare/ Realizarea sensului/ Reflecție/ Extindere (ERRE)*. Acesta permite formarea competențelor prin sarcini adecvate etapelor, relevante și utile ca exercițiu de autoevaluare permanentă, învățare, aplicare, în baza unor metode și tehnici de dezvoltare a gândirii critice.

Informațiile sistematizate și adaptate vârstei elevelor și elevilor sunt prezentate prin text, imagini, figuri sugestive, tabele. Acestea constituie rezultatul analizei și sintezei mai multor surse științifice naționale și internaționale din domeniul electoral, indicate la referințe și în bibliografie, precum și conținut original.

La fiecare temă sunt incluse următoarele **rubrici**:

1. **Concepte-cheie**, pe care eleva și elevul trebuie să le poată explica, demonstrând înțelegere și capacitate de a le integra noile achiziții lingvistice în contexte relevante de comunicare.

Exemplu:

- putere
- democrație
- reprezentare
- popor
- participare

2. **Dicționar**, care explică unele concepte de bază din tema abordată.

Exemplu:

Dicționar

Democrația reprezentativă este o formă de guvernare în care cetățenii și cetățenele cu drept de vot își exercită puterea prin alegerea reprezentanților, care sunt fie persoane concrete (candidați și candidate), fie partide politice.

3. **Documente legislative** (naționale și internaționale), citate prin articole concrete în contextul ideilor expuse în conținut, necesare a fi cunoscute și aplicate prin respectare. De regulă, se citează din *Constituția Republicii Moldova*, *Codul electoral al Republicii Moldova*, *Declarația universală a drepturilor omului*, *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*, *Convenția asupra drepturilor politice ale femeii* ș.a. Scopul este de a dezvolta abilitățile elevilor de lucru cu documentele oficiale, cu texte autentice.

Exemplu:

Codul electoral, art.56, pct. 6

Se interzice concurenților electorali, participanților la referendum și grupurilor de inițiativă:

- a) să ofere alegătorilor/susținătorilor bani, bunuri, inclusiv produse alimentare, băuturi alcoolice și produse din tutun, să presteze servicii ori să acorde alte foloase, inclusiv din ajutoare umanitare sau din alte acțiuni de binefacere, în scopul determinării alegătorului/susținătorului să își exercite sau să nu își exercite drepturile electorale în cadrul alegerilor (...)

4. **Reține!** – o informație care trebuie să fie memorat datorită valorii și utilității acesteia pentru prim-votanți și prim-votante în procesele electorale.

Exemplu:

Reține!

În cazul în care alegătorul sau alegătoarea își schimbă locul de ședere sau nu se va afla în ziua alegerilor la domiciliu sau la reședința temporară, poate solicita biroului electoral al secției de votare să îi elibereze **un certificat pentru drept de vot**, cu care va participa la alegeri, prezentând și actele de identitate menționate mai sus.

5. **Personalitatea** (această rubrică există doar în unele teme) – nume de referință sau persoane simbol, contemporane (Igor Boțan, Maria Ressa și Dmitrii Muratov, Nasrin Sotoudeh, Maia Sandu) și din trecut (Montesquieu, Calypso Botez, James Madison, Emmeline Pankhurst, Max Weber, Eleanor Roosevelt), care au pledat pentru valori democratice, reforme, au luptat împotriva nerespectării unor drepturi și libertăți de alegere prin vot, au fundamentat teoretic concepte etc.

Exemplu:

Personalitatea

Nasrin Sotoudeh (3 aprilie 1963) este o avocată iraniană pentru drepturile politice ale omului și activistă civică care apără minoritățile religioase, femeile, minorii și pe cei care protestează împotriva fraudei electorale, a pedepsei cu moartea și a torturii aplicate de regimul autoritar iranian.

Înainte de a fi ea însăși arestată în 2010, Nasrin Sotoudeh s-a numărat printre puținii avocați și avocate care au apărut curajos în instanță dizidenții politici arestați în timpul protestelor în masă din 2009 împotriva unor alegeri pe care le considerau frauduloase. Când i-a fost decernat Premiul Saharov în 2012, Sotoudeh executa o pedeapsă de șase ani de închisoare pe motiv că ar fi pus în pericol securitatea națională a Iranului și făcea o grevă a foamei în regim de izolare de șapte săptămâni în cunoscuta închisoare iraniană Evin, în semn de protest față de presiunea judiciară exercitată asupra soțului și fiicei sale...

6. **Curiozități** – informații relevante care corelează cu tema și completează subiectul abordat. Scopul didactic al Curiozităților este de a menține interesul elevilor, de a-i motiva pentru învățare și extindere a orizontului propriu de cunoaștere.

Exemplu:

Curiozități

- **Kakistocrația** este o formă de guvernare în care conduc cei mai incompetenți oameni din societate. Termenul a apărut în sec. al XVII-lea, dar a devenit uzual abia în sec. al XX-lea? **Cum crezi, de ce?**
- **Malala Yousafzai** este cunoscută ca eleva care, de la vârsta de 11 ani, a început să militeze pentru dreptul fetelor la educație și împotriva extremismului talibanilor din Pakistan.

Malala a continuat să lupte pentru anularea barierelor impuse de religie și tradiția culturală în ceea ce privește participarea fetelor la educație și după 2012, când asupra ei a fost întreprinsă o tentativă de asasinat.

Yousafzai la Festivalul Femeile Lumii, 2014

III. Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală* (clasele a IX-a/a X-a)

Aprobat la ședința Consiliului Național pentru Curriculum
din cadrul Ministerului Educației și Cercetării al Republicii Moldova¹

Proces-verbal nr. 29 din 07.09.2022, Ordin nr. 948 din 27.09.2022

ECHIPA DE LUCRU

Autoare

Loretta Handrabura, dr., conferențiară universitară, AIT

Consultante

Natalia Grîu, expertă în educație, UNFPA

Doina Bordeianu, dr., directoare CICDE

Corina Lungu, consultantă principală, MEC

Recenzenți/recenzente

Vladimir Borș, dr. în științe politice, conf. univ., șef al Departamentului Științe politice și on-line administrative, Facultatea Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative, USM

Arina Kraijdan, dr., conf. univ., coordonatoare program cercetare, CICDE

Ion Manole, director executiv, Promo-LEX Association

Igor Boțan, director executiv, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT”

Viorel Bolduma, master în științe ale educației, lector universitar, UPS,, Ion Creangă”, profesor de istorie și educație pentru societate, grad didactic II, IP Centrul de Excelență în Construcții din Republica Moldova

Natalia Țurcan, profesoară de istorie și educație civică, grad didactic superior, LT „Da Vinci”, mun. Chișinău

¹ Versiune tehnoredactată

CUPRINS

Introducere.....	3
I. Concepția didactică a disciplinei opționale	5
II. Competențe-cheie prioritare pentru disciplina opțională.....	6
III. Competențe transdisciplinare prioritare pentru disciplina opțională	6
IV. Competențe specifice disciplinei opționale.....	7
V. Administrarea disciplinei opționale Educație electorală	7
VI. Repartizarea temelor pe clase și unități de timp.....	7
VII. Unități de competențe, unități de conținut, produse și activități de învățare recomandate	8
VIII. Sugestii metodologice	12
IX. Strategii de evaluare.....	15
X. Referințe bibliografice și resurse online (web)	16

Curriculum pentru disciplina opțională *Educație electorală* este un document normativ, parte a *Curriculumului național pentru învățământul general*, care stabilește finalitățile educaționale și condițiile de organizare a procesului educațional la disciplină. Documentul este realizat în conformitate cu actuala paradigmă curriculară din învățământul general, statuată în prevederile art. 40, pct.(7) din *Codul educației al Republicii Moldova*, precum și a *Cadrului de referință a Curriculumului național* (2017), a clauzelor *Planului-cadru pentru învățământul primar, gimnazial și liceal, Reperelor conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale* (2017). Totodată, curriculumul este elaborat în concordanță cu prevederile documentelor internaționale *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică* (2018) și *Recomandarea Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2018/C1).

Scopul disciplinei opționale *Educație electorală* este creșterea nivelului de înțelegere pe care îl au tinerii și tinerele din Republica Moldova în consolidarea culturii electorale, prin formarea gândirii critice a acestora, asumarea responsabilității lor prin participare la vot și implicare civică în construcția unei societăți democratice incluzive și participative.

În mod cert, educația democratică se realizează în cadrul formal, prin disciplina obligatorie *Educație pentru societate/Educație civică*. Actualul curriculum pentru disciplina opțională constituie o extindere în formarea unei **culturi electorale** ca parte a culturii democratice – un demers pe termen lung de care este responsabilă școala, alte instituții de învățământ, organizațiile societății civile și, desigur, autoritățile electorale.

Educația electorală are ca finalitate consolidarea competențelor electorale ale cetățeanului și cetățenei, conștientizarea drepturilor și libertăților civile prin diferite experiențe educaționale formale și nonformale. Prin urmare, acest nou tip de educație dezvoltă capacitatea individului de a valorifica, cu discernământ, impactul fluxului informațional în formarea conștiinței sale civice.

Finalitățile disciplinei rezonează cu recomandările celor 17 *Obiective de dezvoltare durabilă* (ODD) enunțate la nivel global. Cultura electorală este o platforma prin care se promovează valorile importante pentru societate, cum ar fi: dezvoltarea și stilul de viață durabil, drepturile omului, echitatea de gen și de șanse, economia verde, cultura pentru pace și nonviolență, cetățenia globală și aprecierea diversității culturale, toate integrate firesc la nivelul programelor de studii naționale.

Dezvoltarea Curriculumului *Educație electorală* este una justificată și imperios determinată de contextul specific al mecanismelor democrației participative din Republica Moldova, care demonstrează necesitatea evidentă de alfabetizare electorală a tinerilor și tinerelor într-un cadru formalizat și bine conceptualizat. Totodată, preocuparea tot mai pregnantă a autorităților de management electoral, a sistemului educațional, a societății civile și a instituțiilor media pentru informarea, instruirea electorilor de toate vârstele încadrează educația electorală în domeniul formării pe tot parcursul vieții. În mod cert, însă, preachiizițiile necesare se fundamentează în școală.

Concludente, în acest sens, sunt și concluziile cu referire la necesitatea dezvoltării unui curriculum opțional din studiul recent ***Educația electorală – atribut de bază al***

cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative, Ch., 2022, 72 p., elaborat la solicitarea Centrului de instruire continuă în domeniul electoral (CICDE) din cadrul Comisiei Electorale Centrale. Experții au convingerea că acest tip de educație va putea contribui la consolidarea culturii politice/democratice a viitorilor alegători și alegătoare, la asigurarea participării active și informate a acestora la campaniile electorale, precum și la creșterea nivelului de încredere al tinerilor cetățeni și cetățene în sistemul electoral din Republica Moldova.

Studiul nominalizat reconfirmă existența mai multor provocări cu care se confruntă țara noastră în domeniul educației electorale. Ne referim la elementara necunoaștere/ignoranță a procedurilor de vot, la concepții cu referire la rolul participării, scepticismul cu privire la importanța votului, prejudecățile față de grupurile etnice și religioase minoritare, dar și la fenomenele de manipulare și dezinformare a cetățenilor și cetățenelor prin mass-media.

Conform datelor oficiale, sintetizate în tabelul de mai jos și care reflectă situația la cele din urmă trei scrutine naționale – din 2019, 2020 și 2021 –, reținem că prezența la vot a tinerilor și tinerelor a oscilat între 37% și 51%.

	18–25			26–40		
	Incluși/incluse pe liste	Participante/participanți	Rata	Incluși/incluse pe liste	Participante/participanți	Rata
2019	326 422	123 388	37,8%	941 144	373 634	39,7%
2020	295 290	154 167	52,2%	925 463	474 083	51,2%
2021	286 603	118 729	41,43%	914 163	405 296	44,34%

Cea mai ridicată prezență la vot a fost înregistrată în turul II al alegerilor prezidențiale din noiembrie 2020, atunci când 51,46% din tinerii și tinerele cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani au participat la vot, la o distanță de numai 1,3% față de rata generală de participare înregistrată la acel scrutin. De fapt, acest scrutin a fost unicul pentru care datele privind prezența la urnele de vot a tinerilor votanți și votante au fost sistematizate de către Comisia Electorală Centrală (CEC) și prezentate publicului larg. În lipsa unor informații per categorie de votanți 18-35 ani, estimările arată că tinerele și tinerii devin tot mai interesați să-și exprime opțiunea de vot, înregistrându-se pe ambele segmente (18–25 ani și 26–40 ani) o creștere de circa 3-4% între cele două scrutine parlamentare din 2019 și 2021.

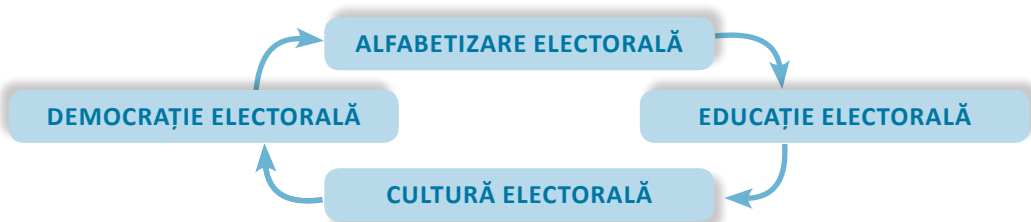
Luând în considerare dinamica în creștere a emigrării populației tinere din Republica Moldova, extinderea reprezentanților generației a doua de emigranți în rândul diasporei moldovenești, dar și consecințele negative ale migrației asupra calității educației civice și electorale, în special în zonele rurale, sunt necesare intervenții și acțiuni sustenabile la nivel de politici.

I . Concepția didactică a disciplinei opționale

Scopul demersului didactic, proiectat prin actualul curriculum, este de a consolida gradul de înțelegere și participare activă, informată a tinerilor și tinerelor la campaniile electorale prin asumarea conștientă a angajamentului personal față de democrație și statul de drept.

Studierea disciplinei va contribui la formarea culturii democratice prin împuternicirea viitorilor votanți și votante să-și exercite și să își apere drepturile și responsabilitățile lor democratice sau ale altora, să recunoască, să prevină și să contracareze, datorită competenței electorale, fenomene precum dezinformarea, manipularea, corupția, fraudă electorală ș.a.

Competența electorală este parte a competențelor civice și se revendică din **alfabetizarea electorală**, un concept nou în domeniul științelor educației, argumentat de cercetătoarea Rusina Alexandra pe baza ideii despre alfabetizarea funcțională a omului. Astfel, alfabetizarea electorală este reprezentată ca un complex de componente interdependente de ordin **motivațional-valorice, cognitiv-informaționale și operațional-comportamentale** și se integrează firesc în **paradigma democrației electorale**.

Curriculumul opțional *Educație electorală* respectă următoarele principii:

- concordanță cu recomandările cadrului legal al Republicii Moldova, a Codului electoral și a practicilor internaționale în domeniul educației electorale;
- învățare pentru democrație și drepturile omului;
- corelarea finalităților și conținuturilor disciplinei opționale cu alte discipline relevante (*Educație pentru societate, Istoria românilor și universală, Dezvoltarea personală* etc.), pentru a asigura completarea reciprocă și continuitatea dintre acestea;
- centrare pe elev/elevă;
- învățare incluzivă prin colaborare și cooperare;
- promovarea egalității de șanse și a nediscriminării în bază de gen, vârstă, dizabilitate, etnie, limbă, convingere sau religie.

Procesul de predare-învățare-evaluare a disciplinei se va axa pe formarea următoarelor valori și atitudini: libertatea de alegere, libertatea de exprimare a opiniilor, tratament egal și echitabil, demnitate umană, toleranță, spirit critic, comunicare eficientă, relaționare pozitivă și constructivă cu ceilalți, precum și respect pentru alteritate.

II. Competențe-cheie prioritare pentru disciplină

- competențe sociale și civice;
- competențe de exprimare culturală și de conștientizare a valorilor culturale;
- competențe digitale.

III. Competențe transdisciplinare prioritare pentru disciplină

- competențe de a lua decizii independente și asumate pentru participare la vot, în calitate de cetățean/cetățeană;
- competențe de comunicare și colaborare, pentru a-și exercita și apăra drepturile și responsabilitățile democratice în societate;
- competențe de relaționare constructivă, acceptând și respectând diversitatea opiniilor și alegerii într-o cultură democratică.

IV. Competențe specifice disciplinei

1. cunoașterea drepturilor și libertăților civile exprimate prin responsabilitate cetățenească în procesele electorale;
2. analiza critică a informației despre procesul și oferta electorală pentru o participare civică asumată;
3. argumentarea opțiunii electorale și a deciziei de vot, manifestând poziția cetățenei/cetățeanului activ și responsabil;
4. participare la exercițiile democratice din instituția de învățământ și comunitate inclusiv prin alegeri;
5. valorificarea rolului alegerilor libere și incluzive în dezvoltarea societății democratice reprezentative.

Competența electorală a viitorului cetățean-votant și a viitoarei cetățene-votante se fundamentează, în special, pe trei competențe dintre cele 20 prevăzute în *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Ne referim la *cunoștințe și înțelegere critică a politicii și legislației, spiritul civic, responsabilitate*. Acestea au scopul de a dezvolta competențele elevilor și elevilor de a-și exercita și apăra drepturile și responsabilitățile democratice în societate, de a valoriza diversitatea și a juca un rol activ în viața democratică în vederea promovării și protejării democrației și statului de drept.

V. Administrarea disciplinei

Statutul disciplinei	Arii curriculare	Clasa	Nr. de unități de conținuturi	Nr. de ore pe an
Opțională	Educație socioumanistică Limbă și comunicare	IX/X	4	34/35*

***Notă** – prezentul curriculum poate fi utilizat și în cadrul activităților de cerc, în conformitate cu *Instrucțiunea privind procesul de selectare și organizare a disciplinelor opționale în învățământul general* (ordinul MECC 635/2021).

VI. Repartizarea temelor pe clase și unități de timp

Clasa	Unități de învățare	Nr. de ore
IX/X	I. Democrația și responsabilitatea civică	7/8
	II. Procesul electoral incluziv	9/9

IX/X	III. Informarea și participarea la alegeri	9/9
	IV. Cultura electorală – parte a culturii democratice	9/9
	Total	34/35

VII. Unități de competențe, unități de conținut, produse și activități de învățare-evaluare recomandate

Unități de competențe	Unități de conținut	Activități și produse de învățare-evaluare recomandate
I. Democrația și responsabilitatea civică		
1.1. Analiza concep- telor democrație reprezentativă și democrație partici- pativă într-un stat pluralist 1.2. Susținerea argumentată a rela- ției dintre dreptul, libertatea de alege- re și responsabilita- tea cetățenească 1.3. Determinarea principiilor con- stituționale care guvernează dreptul electoral (sufragiu universal, egal, liber, secret, direct și periodic) 1.4. Analiza condi- țiilor de aplicarea a principiilor alegeri- lor democratice sufragiului univer- sal, egalității de șanse 1.5. Deducerea rolului asocierii politice și civice în societatea demo- cratică	• Democrație participativă vs democrație reprezentativă • Libertatea de alegere și res-ponsabilitatea cetățenească • Principiile alege-rilor democratice • Pluralismul în societatea demo-cratică • Mediile demo-cratică și par-ticiparea: Familia-Școala-Comunitatea	- <u>Exerciții de autoevaluare</u> inițială în baza <i>Testului de cunoștințe electorale</i> de pe platforma CICDE https://cuc.cicde.md/test/questions.php - <u>Atelier de discuție</u> cu privire la respectarea principiilor unor alegeri libere și corecte și a riscurilor, conse-cințelor încălcării acestora; - <u>Studiu de caz</u> cu privire la pluriparti-dism în plan comparativ - <u>Exerciții de argumentare</u> a valorii participării și reprezentării: <i>dreptatea, diversitatea, toleranța vs. dialogul, pluralismul, toleranța, transparența</i> - <u>Exerciții de comparare a nivelului de dezvoltare democratică</u> a Republicii Moldova și a altor țării - <u>Elaborarea și aplicarea unui ches-tionar de evaluare</u> a opiniei comuni-tății școlare cu referire la democrația școlară Produse - <u>Proiect de grup</u>: videouri scurte des-pre alegeri și responsabilitatea civică - <u>Alocuțiune</u>: „Învăț democrația în familie, la școală, în comunitate!” - <u>Colaj</u>: „Principiile alegerilor demo-cratică”

II. Procesul electoral incluziv		
2.1. Argumentarea necesității asigurării dreptului de a alege și a fi ales pentru categoriile subreprezentate 2.2. Formularea concluziilor cu privire la efectele sistemelor electorale asupra reprezentării 2.3. Determinarea competențelor organelor electorale 2.4. Identificarea părților interesate primare și secundare și impactul acestora asupra procesului electoral 2.5. Explicarea caracterului ciclic al alegerilor 2.6. Formularea opiniei cu referire la caracterul incluziv al procesului electoral	• Evoluția alegerilor și a drepturilor electorale • Tipuri de alegeri • Sisteme electorale • Organele electiv • Părți interesate în procesul electoral • Ciclul electoral • Perioada electorală • Exercițiul democratic prin alegeri în școală și comunitate	- <u>Exerciții de analiză</u> a avantajelor și dezavantajelor sistemelor electorale - <u>Exerciții de explicare</u> a specificului alegerilor parlamentare, prezidențiale și locale în Republica Moldova; - <u>Studiu de caz</u> cu privire la lupta pentru drepturile politice ale femeilor/persoanelor cu dizabilități/diasporei - <u>Joc de rol</u>: Ipostazele și acțiunile alegătorilor/alegătoarelor, partidelor/organizațiilor social-politice, ale Comisiei Electorale Centrale (CEC), ale societății civile, mass-mediei pe durata perioadelor ciclului electoral - <u>Accesarea</u> paginii oficiale a CEC și analiza competențelor acesteia - <u>Vizionare și discuții</u> în baza videoului „Ghid video CICDE” <u>Alegerile Consiliului de Elevi - YouTube</u> - <u>Masa rotundă</u> „Consiliul elevilor mă reprezintă?” - <u>Activitate de voluntariat</u> cu participarea elevilor claselor primare pentru simularea exercițiului democratic prin alegeri Produse - <u>Spot publicitar</u>: „Votul tău contează!” - <u>Benzi desenate</u>: „Evoluția alegerilor” - <u>PPT/Prezi</u>: „Competențele organelor electorale”
III. Informarea și participarea la alegeri		
3.1. Determinarea tipurilor de concurenți electorali: candidată/candidat independent, partid politic/organizație social-politică, bloc electoral	• Concurenții electorali • Campania electorală • Ziua alegerilor. Operațiuni de vot	- <u>Exerciții de autoevaluare</u> a integrității în baza tehnicii PLUS (Politic, Legal, Universal, Sinele) - Integrometru - <u>Exerciții de analiză</u> a profilului concurenților electorali - <u>Exerciții de analiză</u> a legăturii dintre procesul electoral și marketingul politic

3.2. Identificarea mijloacelor și strategiilor de campanie electorală 3.3. Utilizarea strategiilor de marketing electoral în activități participative școlare și comunitare 3.4. Recunoașterea încălcărilor ce pot fi comise în cadrul alegerilor 3.5. Identificarea soluțiilor prin comportament cetățesc responsabil și integru în situații de încălcare la alegeri 3.6. Deducerea rolului referendumului pentru consultarea comunității în probleme de interes public 3.7. Cooperarea pentru soluționarea problemelor specifice comunității școlare	• Riscuri și forme de compromitere a integrității alegerilor • Referendumul ca model democratic în școală și comunitate	- <u>Vizionare și interpretare a videoului „Viața unui buletin de vot”</u> https://www.youtube.com/watch?v=fSHjRK5mvl - <u>Exerciții de aplicare</u> a referendumului pentru consultarea comunității în probleme de interes public - <u>Dezbateri în format Karl Popper cu privire la importanța alegerilor și referendumului în Republica Moldova</u> - <u>Exerciții de simulare</u> a situațiilor de corupere activă și pasivă la alegeri - <u>Masă rotundă</u> în contextul Zilei internaționale a alegerilor „Alegerile și referendumul – cartea de vizită a democrației”, cu participarea invitaților/invitatelor din societatea civilă, partide politice sau organe electorale - <u>Exerciții de simulare</u> a comportamentului cetățesc responsabil în situații de încălcare la alegeri „Filtrele integrității” Produse - <u>Proiect de grup</u>: Scrisoare deschisă către consiliul local din cadrul APL I privind identificarea și soluționarea prin simulare de referendum a unei probleme din comunitate: de mediu (ecologică), economică, socială, infrastructură - <u>Poster</u>: „Profilul concurenței/concurentului electoral” - <u>Flash-mob</u> în contextul Zilei internaționale a alegerilor
IV. Cultura electorală – parte a culturii democratice		
4.1. Exprimarea opiniei cu referire la rolul familiei, școlii, ONG-urilor specializate, partidelor politice și al mass-media în formarea democrației electorale	• Actori-cheie în formarea culturii electorale/politice • Mass-media și cultura electorală • Manipularea și dezinformarea	- <u>Vizite de studiu fizice/online</u> la Comisia Electorală Centrală, Centrul de instruire continuă în domeniul electoral și la Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității <u>Exerciții de identificare</u> a tehnicilor de manipulare și/sau dezinformare - <u>Exerciții de argumentare</u> în baza de produs, discurs electoral

4.2. Recunoașterea mărcilor discursului de ură și discriminării în viața publică și politică 4.3. Analiza critică a conținuturilor din media tradițională și online cu tematică electorală 4.4. Argumentarea rolului mass-mediei în asigurarea integrității procesului electoral 4.5. Interpretarea critică a discursului politic (electoral)	• Discursul de ură și discriminarea • Etica comunicării politice și publice	- <u>Exerciții de analiză</u> a mesajelor care alimentează discursul de ură - <u>Elaborarea și prezentarea</u> discursului public - <u>Discuții libere</u> cu privire la rezultatele simulării procedurii de vot - <u>Dezbateri</u> în format Policy cu privire la activismul civic în mediul online (etica și comunicarea civică) - <u>Prezentarea portofoliilor</u> elevilor/ elevelor cu produsele elaborate - <u>Exerciții de autoevaluare finală</u> Produce - <u>Poster tipărit sau digital</u>: „Profilul alegătoarei/ alegătorului responsabil și integru” - <u>Articol</u>: „Rolul media în alegeri” - <u>Discurs public</u> - <u>Text argumentativ</u>
---	--	--

VIII. Sugestii metodologice

Numărul unităților de conținut din actualul curriculum va fi proiectat în conformitate cu recomandările privind administrarea disciplinei, pentru un an de studii: clasa a IX-a sau clasa a X-a, în funcție de decizia luată, la nivel de instituție, privind selectarea disciplinei opționale.

Curriculumul la disciplina opțională *Educație electorală* pentru clasele a IX-a/a X-a se va realiza prin utilizarea **Manualului de educație electorală** și **Ghidului cadrului didactic**, care vor fi dezvoltate ulterior. Metodologia de predare se va axa pe instruire interactivă care plasează elevul/eleva în centrul procesului educațional în calitate de participant/participantă activ/activă, conștient/conștientă de propria devenire. Procesul educațional se va organiza printr-o abordare integrată, în perspectivă interdisciplinară, a conținuturilor, valorificând, în egală măsură, pre-achizițiile elevilor și elevelor în domeniul culturii electorale. Se va ține cont de faptul că actualul curriculumul este construit în baza a patru module, concepute într-o succesiune logică și interdependentă. Prin urmare, respectarea strictă a ordinii unităților de conținut este obligatorie.

Cadrele didactice sunt încurajate să dezvolte latura educativ-formativă a învățării prin aplicarea unui instrumentar didactic care solicită „comportamente relaționale ale activității didactice” (C. Cucos), practicarea metodelor interactive pentru stimularea interesului elevelor și elevilor pentru învățare, implicarea lor conștientă prin promovarea unei „pedagogii a interesului” și a unei didactici a problemei (M. Minder) – abordare care contribuie la formarea unor comportamente sociale responsabile. În cazul disciplinei opționale *Educație electorală*, acestea se vor proiecta prin comportamente sociale proactive: participare activă și informată a tinerilor și tinerelor la alegeri; asumare conștientă a angajamentului personal față de democrație și statul de drept.

Cadrul didactic va crea un design constructivist al unității de învățare, încurajând elevul/eleva să observe critic diferite puncte de vedere asupra situației, oferindu-i oportunitatea de a investiga de sine stătător, de a observa și analiza fenomenele socio-politice în care trăiește. Eleva/elevul vor fi orientați spre informare, analiză critică, comparație și evaluare critică a informației. Astfel, instrumentarul didactic aplicat de către cadrul didactic va stimula abordarea activ-participativ prin utilizarea tehnicilor de formare a gândirii critice, care contribuie plenar la formarea atitudinii de responsabilitate și vigilență în raport cu procesele, și ale exercițiilor democratice din instituția de învățământ și comunitate.

Va fi încurajată activitatea stimulativă de colaborare: lucrul în perechi și în echipe/pe grupe, care permite „întrajutorarea reciprocă de către membrii grupei”, implică existența unor „relații socio-afective foarte intense și puternice” (S. Cristea), ceea ce contribuie la obținerea unor rezultate eficiente în acțiunea de învățare/autoînvățare.

Predarea disciplinei *Educație electorală* va respecta *Cadrul de învățare și gândire Evocare/Realizarea sensului/Reflecție/Extindere (ERRE)*, un cadru metodologic eficient în procesul de formare a competențelor elevilor și elevelor, care impune coerența secvențelor activității didactice prin învățare eficientă și dezvoltarea gândirii critice a subiecților învățării.

La etapa de *Evocare* este creat contextul de motivație pentru învățare prin corelarea cunoștințelor elevei și elevului cu tema anterioară. Este etapa în care elevul/eleva își amintește ce știe în general despre subiectul abordat de la alte discipline relevante sau din propria-i experiență. Situațiile de învățare vor fi corelate unor realități din viața elevelor și elevilor, evenimente din societate, stimulând dorința de învățare și curiozitatea acestora prin tehnici interactiv-participative: *Brainstorming, Brainwriting, Brain-sketching, Asocieri libere, Asocieri forțate, Lanțuri asociative, Mâna oarbă, Agenda cu notițe paralele, Citate* etc. Sunt încurajate diverse exerciții de evocare prin utilizarea instrumentelor digitale pentru a obține feedback instantaneu în cadrul unor exerciții de brainstorming: *Mentimeter, Ideaboardz, Kahoot, Tricider, Wooclap* etc.

La etapa de *Realizare a sensului* se asigură construirea sensurilor noi: se citește suportul informativ, se acumulează idei, se propun sarcini ce țin de reproducerea, traducerea, interpretarea, aplicarea, analiza conținutului nou. Se vor aplica tehnici de lectură interactivă (*SINELG, Re-Quiest, Lectura ghidată, Lectură în perechi, Rezumate în perechi, Interogarea multiprocesuală* etc.) și se vor crea contexte pentru implicarea activă (individuală, în perechi, în echipe/pe grupe), care să confirme așteptările elevelor și elevilor.

La etapa de *Reflecție* elevii/elevele își consolidează cunoștințele noi prin conectarea acestora cu propriul sistem de cunoștințe și convingeri. Este etapa când aceștia realizează un schimb sănătos de idei, își restructurează activ schema cognitivă inițială, pentru a include în ea noi concepte, pentru a-și confirma anumite convingeri și a exersa anumite abilități. Elevilor/elevelor li se propun sarcini centrate pe comunicare, exprimare de opinie, precum și sarcini de tipul **Apreciază!/Exprimă-ți atitudinea!** Oportune sunt tehnicile de reflecție: *Graficul T, Turul galeriei, Pânza discuției, PRES, Cercetarea împărtășită, Cinquain* etc.

La etapa de *Extindere* se realizează proiectele educaționale prin cooperarea cadrelor didactice de diferite discipline cu parteneri externi (CICDE, autoritățile publice centrale, politicieni/politiciene, scriitori/scriitoare, bloggeri/bloggerițe, ONG-uri etc.).

Recomandăm aplicarea **Studiilor de caz**, care stimulează curiozitate și dorința elevilor/elevelor de descoperire a soluțiilor, orientează gândirea acestora spre rezolvarea independentă de probleme. La disciplina opțională *Educație electorală* aplicarea studiilor de caz va permite focalizarea pe contexte de viață reală, căutându-se răspuns la întrebările **cum?** și **de ce?**, explorându-se detaliile și interrelațiile. Formularea unui studiu de caz pentru activarea gândirii critice și activității de cercetare a elevei/elevului pentru a descoperi soluția presupune studierea aprofundată și restructurarea datelor problemei, lucru independent, căutarea soluțiilor posibile, realizare de conexiuni logice, compararea rezultatelor obținute prin rezolvarea fiecărei ipoteze și alegerea soluției optime, care se confruntă cu ideile prezentate de colegi/profesor. Studiile de caz sunt activități exploratorii în cadrul cărora elevele/elevii vor fi implicați în:

- alegerea subiectului de cercetat;
- colectarea datelor;
- analiza datelor;
- realizarea raportului de cercetare;
- prezentarea și discutarea validității studiului realizat.

Proiectul este o altă metodă oportună lucrului în grup care permite transferul noilor cunoștințe în contexte practice. Temele de proiect urmează a fi alese împreună cu elevii și elevele cărora li se oferă suficient timp, ghidare, dar și libertate de acțiune prin responsabilizare și socializare în flexibilizarea conținuturilor curriculare. Cadrul didactic are rol de mentor/mentoră, fiind responsabil de planificarea, adaptarea și monitorizarea algoritmului de lucru.

De asemenea, sunt încurajate activitățile *extra muros*: vizite la CEC, CICDE, Parlamentul RM, Consiliul raional/municipal etc. Se recomandă și desfășurarea activităților cu prezență fizică sau online cu participarea experților și expertelor, personalităților în domeniul politic; organizarea dezbaterilor, a activităților de tip flash-mob ș.a.

IX. Strategii de evaluare

Pentru disciplina opțională *Educație electorală* se va implementa **evaluarea prin descriptori**, așa cum scopul disciplinei este motivarea internă a elevilor/elevelor pentru formare de comportamente responsabile civic, autocunoaștere și autoevaluare. Evaluarea competențelor specifice disciplinei se va realiza prin descriptori dezvoltați în baza *Cadrului de referință al competențelor pentru cultură democratică (CoE)*, corelați la competențele specifice ale disciplinei. Evaluarea va avea funcția de motivare și implicare a elevilor/elevelor.

Pentru evaluarea competențelor elevelor/elevilor, vor fi utilizate și adaptate instrumente de evaluare aplicate și la disciplina *Educație pentru societate*:

- Fișa de autoevaluare (pentru realizarea unei activități individuale);
- Chestionarul (pentru aprecierea implicării individuale a elevilor/elevelor și în echipe).

Evaluarea se va organiza în bază de descriptori, care vor fi dezvoltați în *Ghidul cadrului didactic*, prin observarea comportamentelor elevilor pe parcursul activităților, inclusiv în procesul de elaborare/realizare și prezentare de către elevi/eleve a produselor și activităților de reflecție.

Evaluarea va fi centrată pe tehnici și strategii didactice activ-participative, fapt ce va permite orientarea rezultatelor învățării spre latura metaformativă. Se va urmări ca prin evaluare să se poată observa achizițiile elevilor/elevelor la nivel de atitudini, convingeri, conduite personale. Se vor aplica diferite metode care stimulează colaborarea și auto-reflecția: proiectul individual, în perechi sau de grup, portofoliul, jurnalul reflexiv etc.

La finalul fiecărei unități tematice se va organiza lecția de reflecție care va avea la bază un produs realizat și implicit componenta de autoevaluare. Produsele elaborate vor fi evaluate în baza criteriilor stabilite, de asemenea, împreună cu elevii/elevele, fapt ce va contribui la motivarea acestora pentru învățare conștientă și responsabilă. Reflecția, desfășurată la finele fiecărei unități de învățare (1 oră) și la final de an de studii (1 oră), va include, prin urmare, reflecții asupra competențelor învățate, reprezentând o sursă valoroasă de informații pentru procesul de evaluare.

X. Referințe bibliografice și resurse online

10.1. Documente normative

1. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*. Council of Europe Publishing/Éditions du Conseil de l'Europe, aprilie 2018, volumul III, p. 122. _ Disponibil: <http://reper.md/2019/04/29/istoria-si-educatia-civica-ce-legatura-au-cu-ab-senteismul-tinerilor-la-alegeri> (Accesat: 22.05.2020)
2. *Cadrul de referință al Curriculumului național*, Chișinău, 2017. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf (Accesat: 13.05.21)
3. *Cadrul european de referință privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Recomandarea Consiliului Parlamentului European din 18 decembrie 2006. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:395443f6-fb6d-11e7-b8f5-01aa75ed71a1.0019.02/DOC1&format=PDF> (Accesat: 13.05.2021)
4. *Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014*, Chișinău, 2014. În: „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, nr. 319-324 din 24.10.2014
5. *Codul electoral nr. 1381-XIII din 21.11.97*. În: „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, nr. 81/667 din 08.12.1997
6. *Competences for democratic culture: living together as equals in culturally diverse democratic societies*. Council of Europe Publishing, Strasbourg, 2016. Disponibil: <https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/-/competences-for-democratic-culture-living-together-as-equals-in-culturally-diverse-democratic-societies-2016-a-conceptual-model-of-competences> (Accesat: 27.04.2021)
7. *Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre, reuniți în cadrul Consiliului privind promovarea conștiinței democratice și a angajamentului democratic în rândul tinerilor din Europa*. Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 20 noiembrie 2020, 13177/20. Disponibil: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13177-2020-INIT/ro/pdf> (Accesat: 19.05.2021)
8. *Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning*. In: „Official Journal” L 394 of 30.12.2006 / *Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 18 decembrie 2006 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF> (Accesat: 17.06.2023)

9. *Repere conceptuale privind elaborarea curriculumului la disciplinele opționale.* Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/repere_conceptuale_privind_elaborarea_curriculumului_la_disciplinele_optionale_0.pdf (Accesat: 30.05.2021)
10. *Rezoluția Consiliului Europei privind încurajarea participării politice a tinerilor la viața democratică în Europa* (2015/C 417/02). În: „Jurnalul Oficial al Uniunii Europene” din 15.12.2015. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:42015Y1215\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:42015Y1215(02)&from=EN) (Accesat: 18.05.2021)
11. *Strategia Uniunii Europene pentru tineret pe perioada 2019-2027* (2020/C 212 I/01). În: „Jurnalul Oficial C”, nr. 212, din 26.06.2020. Disponibil: <https://www.ilegis.ro/eurolegis/ro/index/act/72472> (Accesat: 18.05.2021)

10.2. Referințe științifice și metodice

1. Ardelean A., Mândruț O. (coord.), *Didactica formării competențelor*, Arad, 2012
2. Arthur J., Davies I. & Hahn C. (eds.), *The Sage Handbook of Citizenship Education and Democracy*, Londra, SAGE Publications, 2008
3. *Atitudinea tinerilor din Republica Moldova față de procesul electoral*, Chișinău, 2017. Disponibil: https://prodem.md/wp-content/uploads/2020/10/Studiu_AtitudineaTinerilor_ro1.pdf (Accesat: 09.05.2021)
4. Barbu A., Bălan E., Chirițescu D ș.a., *Educație pentru societate*. Manual pentru clasele 5-6, Chișinău, Litera, 2019
5. Biesta G., *Learning democracy in school and society: education, lifelong learning, and the politics of citizenship*, Rotterdam, Sense Publishers, 2011
6. Cernencu M., Ciurea C., Negru E., Serebrian O., *Alegerile într-o societate democratică*. Manual de educație civică pentru clasele a XI-a de gimnaziu și a XII-a de liceu, Chișinău, 2001
7. Cristea S., *Formele de organizare a instruirii/procesului de învățământ*, Chișinău, Didactica publishing house, 2017
8. Dascăl S., Lîsenco S., Popa D., *Educație pentru societate*. Clasa a X-a. Ghidul profesorului, Chișinău, 2020. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_edu_catie_pentru_societate_clasa_10_ro.pdf
9. *Descriptivul competențelor-cheie europene*. Traducere și adaptare după *Recomandarea Parlamentului european și a Consiliului privind competențele-cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC1). Disponibil: <https://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/04/Competente-cheie-europene.pdf> (Accesat 30.04.2021)
10. Dolghi A., Felea A., *Educație pentru societate*. Manual pentru clasele 5-6, Chișinău, ÎS FEP „Tipografia Centrală”, 2019
11. Gordilă-Bobeico O., Pașcanean L., *Educația pentru cetățenie activă. Situația actuală și mecanismele de dezvoltare continuă a acesteia*, Chișinău, Promo-LEX, 2016.
12. Lazarsfeld Paul F., Bernard Berelson, Hazel Gaudet, *Alegerea poporului: modul în care alegătorul se hotărăște într-o campanie prezidențială*, New York, Columbia University Press, 1944
13. Moldovan I., Cebotar N., *Educație pentru societate*. Clasa a V-a. Ghidul profesorului, Chișinău, 2020. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_edu_catie_pentru_societate_clasa_5_ro.pdf
14. Ovidiu Voicu, Victoria Cojocariu, *Implicarea tinerilor pentru o schimbare socială pozitivă în Republica Moldova* (Centrul pentru Inovare Publică, România), 2017

15. *Participarea – element-cheie al democrației. 5 proiecte de cercetare în domeniul electoral*, Chișinău, CICDE, 2019
16. Saca Victor, Azizov Nighina, *Participarea tinerilor din Republica Moldova în procesul politic: semnificații și motivații*. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Participarea%20tinerilor%20din%20RM%20in%20procesul%20politic.pdf (Accesat: 01/05.2021).
17. Молодежь и выборы — опыт России (*проблемы участия, развития правовой культуры, развития гражданского общества*). Российский центр обучения избирательным технологиям. În: „Вестник ЦИК РФ”, 2004, № 13
18. Небредовская В. В. Правосознание и правовая культура молодых специалистов в странах Скандинавии, Санкт-Петербургский государственный университет, 2012. Disponibil: <https://age-info.com> (Accesat: 13.05.202)
19. Русина Александра С., Формирование электоральной грамотности у обучающихся в образовательных организациях. Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук, Саратов, 2020. Disponibil: https://www.sgu.ru/sites/default/files/dissertation/2020/03/11/rusina_a.s.dissertaciya.pdf (Accesat: 05.05.2021)

10.3. Resurse online

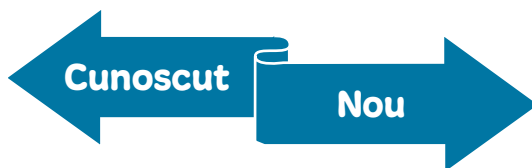
1. Burroughs Greer, *Educație civică pentru democrație: întrebări și răspunsuri*, Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale (IFES). Disponibil: <https://www.ifes.org/news/civic-education-democracy-qa-dr-greer-burroughs> (Accesat: 20.05.2021)
2. *Citizenship*. Disponibil: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/908347/SECONDARY_national_curriculum_-_Citizenship.pdf (Accesat: 29.04.2021)
3. *Education for Democratic Citizenship and Human Rights Education*. Disponibil: <https://www.living-democracy.com/ro/about-edc-hre/> (Accesat: 10.05.2021)
4. *Educație civică și informarea alegătorilor*, BRIDGE 2017 AEC IDEA IFES UNEAD UNDP V3. Disponibil: <https://www.bridge-project.org/> (Accesat 06.06.2021)
5. *Fundația Internațională pentru Sisteme Electorale* (IFES International Foundation for Electoral Systems). Disponibil: <https://www.ifes.org/issues/civic-and-voter-education> (Accesat: 18.04.2021)
6. *Raising Their Voices: How effective are pro-youth laws and policies?*. Disponibil: https://www.ifes.org/sites/default/files/ifes_2019_pro-youth_report_english.pdf (Accesat: 20.05.2021)
7. *Rețeaua de cunoștințe electorale ACE* (ACE Electoral Knowledge Network). Disponibil: <https://aceproject.org/ace-en/topics/ve/ved/ved01/ved01d> (Accesat: 18.04.2021)
8. *Systematic Voters' Education and Electoral Participation*. Disponibil: <https://ecis-veep.nic.in/electoral-literacy-clubs/> (Accesat: 21.04.2021)
9. Vaan Doren Marie-Pierre, *Je vote. Dossier pedagogique 2018-2019*. Disponibil: <https://elections.inforjeunes.be/wp-content/themes/elections/media/dossier-pedagogique.pdf> (Accesat: 14.05.2021)
10. Выборы, электоральная культура, будущий избиратель, избирательное право. Элективный учебный курс. Disponibil: https://studylib.ru/doc/2209929/vybory-i-izbiratel._noe-pravo.-e-lektoral._nye-sistemy (Accesat 15.05.2021)

IV. Strategii didactice în procesul de Predare – Învățare – Evaluare

4.1. Cadrul de învățare

Fiecare lecție a fost concepută în baza Cadrului de învățare ERR(E), **care permite formarea de competențe electorale**, impunând coerența secvențelor activității didactice prin învățare eficientă și dezvoltarea gândirii critice a subiecților învățării. ERR(E) oferă cadrului didactic oportunitatea de a realiza un demers didactic interactiv care încurajează elevii și elevele să reflecteze critic asupra propriei dezvoltări, să interacționeze cu semenii, să acționeze în ritmul lor propriu, pentru a conștientiza ce competențe au achiziționat.

Și pentru disciplina opțională *Educație electorală* principiul de la care pornim în conceptualizarea/planificarea și realizarea lecțiilor conform cadrului ERR(E) este de la **cunoscut** (pre-achizițiile, experiențele, cunoștințele pe care elevii și elevele le au) spre **noile achiziții**.

- Pornind de la premisa că una din condițiile formării competenței electorale este disponibilitatea de a acționa, evocarea este resursa incontestabilă pentru crearea acestei condiții. În manualul de *Educație electorală*, luând în considerare finalitățile cursului ce ținesc spre conștientizarea rolului de cetățean/cetățeană, dorința de implicare și responsabilitatea asumată pentru acest rol, rubrica **Evocare** se regăsește sub genericul:

Sunt un cetățean responsabil / o cetățeană responsabilă!

Astfel, la etapa de *Evocare* este creat contextul în care elevul/eleva își amintește ce știe despre subiectul abordat, începe să se gândească la subiect, să rememoreze experiențe corelate noii teme. Prin urmare, cadrele didactice vor oferi sarcini pentru **implicare**.

Discutând în perechi și/sau în grup, implicându-se și comunicând, formabilii se sprijină și se completează reciproc, conturând scheme cognitive și experiențe comune, exteriorizând condițiile prealabile necesare pentru a discuta. Autoarele și autorul manualului au propus sarcini creative care să fie pe placul tinerilor/tinerelor și, desigur, aproape de universul lor.

SARCINI DE TIP

- **IMPLICĂ-TE!**

EXEMPLE DE SARCINI LA EVOCARE

Analizează imaginea alăturată.

- Ce asociații îți declanșează?
- Explică semnificația culorilor și cea a ciocanului.
- Argumentează-ți răspunsul.

Amintește-ți principiile care se aplică în clasa voastră la alegerea șefei/șefului clasei sau în alte structuri școlare.

- Explică de ce sunt necesare acestea într-o comunitate democratică.

Exprimă-ți opinia, în cheia tehnicii 6 *De ce?*, cu privire la un drept și o responsabilitate pe care le ai în școală: „Elevii și elevele trebuie să participe în luarea deciziei privind alegerea disciplinelor opționale”.

Analizați imaginile.

- 1.1. Expuneți-vă opinia ce au în comun obiectele date în raport cu ideea de alegere?
- 1.2. Consultați rubrica *Curiozități* pentru a vă verifica presupunerile.
- 1.3. Amintiți-vă alte obiecte pe care le-ați folosit în situația în care ați făcut anumite alegeri.

Temeinicia înțelegerii depinde de procesul de corelare a informațiilor noi cu achizițiile anterioare, de aceea un alt aspect al evocării este motivarea pentru explorarea subiectului și stabilirea scopului propriu în calitate de cetățene și cetățeni responsabili. Astfel, metodele și tehnicile propuse la această etapă stimulează motivația, implicarea și curiozitatea elevilor și elevelor: *Discuție ghidată, Asocieri libere, Lanțuri asociative, Brainstorming, Brainwriting, Lectura imaginii, GPP, 6 „De ce?”, Bliț, Brainstorming prin imagini* etc.

- A doua etapă este *Realizarea sensului*. În manualul de *Educație electorală*, ținând de dorința de a asigura construirea sensurilor noi prin documentare și analiza noii informații, rubrica *Realizarea sensului* se regăsește sub genericul:

Mă documentez ca să acționez!

La această etapă, elevul/eleva vine în contact cu **informația nouă**. Sarcina principală este de a menține implicarea și interesul, stabilite la *Evo-care*, de a acoperi noi domenii de cunoaștere, de a încuraja analiza critică, analiza comparativă și sinteza – aspecte foarte utile în formarea competențelor privind cetățenia activă.

Astfel, la etapa respectivă, formabilii și formabilele vor avea sarcini ce țin de informare (prin lectură intensă, ascultare activă etc.) și sarcini ce țin de reproducerea, traducerea, interpretarea, compararea, aplicarea, anali-

SARCINI DE TIP

- **INFORMEAZĂ-TE!**
- **PRECESEAZĂ INFORMAȚIA!**

za materialului nou, adică sarcini care îi pun în situația de a procesa informația. Astfel, metodele și tehnicile propuse la această etapă stimulează analiza informației într-o manieră critică: *Re-Quest*, *SINELG*, *Rezumate în perechi*, *Mozaic*, *Lectura cu sarcini* etc.

EXEMPLE DE SARCINI LA EVOCARE

Citiți informația, lucrând în pereche. Adresați-vă întrebări reciproce pe fiecare aliniat, în cheia tehnicii Re-Quest.

Citește suportul informațional, aplicând tehnica SINELG. Discutați în grup informația marcată cu minus și semnul întrebării.

Citește cu atenție suportul informativ.

- Identifică câte cuvinte-cheie și particularități pentru fiecare tip de resurse specifice campaniei electorale.
- Integrați-le într-o hartă conceptuală.

Resurse ale campaniei	Cuvinte-cheie	Particularități
Politice		
Media		
Financiare		
Timp		
Umane		

- *Reflecția* este etapa când elevii și elevele își consolidează cunoștințele noi și își restructurează activ schema cognitivă inițială, pentru a include în ea noi concepte. La etapa *reflecție* li se propun sarcini care le oferă context pentru **comunicare** și **luarea deciziilor**, precum și sarcini prin care își exprimă atitudinea, realizează un schimb sănătos de idei.

În manualul de *Educație electorală*, rubrica *Reflecție* se regăsește sub genericul:

Îmi formez convingeri și iau decizii!

Credem că prin oferta de sarcini de la această rubrică se va stimula comunicarea și interacțiunea elevilor și elevelor, se va asigura dezvoltarea competențelor de argumentare, a competenței de a lua decizii informate și conștiente, de a manifesta atitudini civice, oferindu-se sprijin în conștientizarea necesității de a valoriza diversitatea la nivel de clasă și de comunitate.

EXEMPLE DE SARCINI LA EVOCARE

Vizionați filmul educativ „Utilizarea abuzivă a resurselor instituționale în perioada electorală”, elaborat de CICDE.

- Rețineți ce încălcări a comis concurentul electoral.
- Argumentați în ce mod aceste abuzuri afectează integritatea alegerilor și credibilitatea concurenților.

1. Expuneți opinia cu privire la afirmația: În campania electorală scopul (victoria) scuză mijloacele.

1.1. Pe o scară de la 1 la 10, marcați-vă poziția grafic, 1 fiind valoarea minimă de acceptare a poziției enunțate, iar 10 – adeziunea/susținerea totală.

1.2. Discutați argumentat, în plen, pentru a vă verifica poziția.

SARCINI DE TIP • ACȚIONEAZĂ!

IV. Strategii didactice în procesul de Predare – Învățare – Evaluare

29

Metodele și tehnicile propuse la această etapă stimulează expunerea punctului de vedere, dialogul, acceptarea alterității, exersarea de competențe, cercetarea, autonomia învățării: *Studiul de caz, PRES, Diagrama cauza-efect, Scara valorilor, Vizionare și analiză de produs media, Graficul T, Diagrama Venn etc.*

În cazul când procesul de învățare se finalizează aici, există riscul ca modelul comportamental neexersat și în alte situații, simulate și/sau autentice, să fie uitat, să nu devină un comportament firesc în alte contexte. Prin urmare, sunt încurajate activitățile *extra muros*: vizite la CEC, CICDE, Parlamentul RM, Consiliul local/raional/municipal.

- Pentru a ne asigura asupra transferului efectiv al achizițiilor în formarea competențelor, se recurge la etapa *Extindere*. Autoarele au dezvoltat această etapă în prezentul GHID, care vă propune pentru fiecare temă o sarcină complexă.

Dacă la *Reflecție* s-a conturat sistemul de cunoștințe, abilități și atitudini, pentru a definitiva ciclul firesc de formare a competenței electorale, la etapa *Extindere* este nevoie de a le aplica pentru consolidare în diferite situații de acțiune nemijlocită a elevilor și elevelor în calitatea lor de viitori prim-votanți și prim-votante, de persoane active și responsabile de faptul că fiecare cetățean și cetățeană joacă un rol important în viața democratică,

Formabilii și formabilele aplică cele însușite la ore în situații de integrare simulate și/sau autentice. În așa fel se creează un context pentru simularea, exersarea competențelor – sarcini care pun elevii și elevele în situația de a acționa, de a ieși din cadrul orei de clasă în comunitate, aplicând sarcini care solicită acțiuni concrete și implicare civică.

Studiul de caz, Proiectul, Dezbaterea, Simularea, Jocul de rol sunt metode oportune lucrului în grup, care vor permite transferul noilor cunoștințe și abilități în contexte practice/authentice. Cadrul didactic va oferi suficient timp, ghidare, dar și libertate de acțiune prin responsabilizarea elevilor și a elevelor, el având mai degrabă rolul de mentor/mentoră la această etapă.

4.2. Tehnici recomandate pentru etapele cadru

4.2.1. Evocare

Scrierea liberă (Freewriting)

Scrierea liberă (freewriting) este o tehnică elementară de declanșare a creativității și de orientare a imaginației. Scrierea liberă înseamnă înregistrarea fluxului de gândire fără ordonarea gândurilor și fără critici. E o tehnică de scriere automată.

Aplicarea *freewriting*-ului servește, la etapa *Evocare*, pentru acumularea de idei, pentru începerea unei activități, pentru orientarea spre un subiect, abordarea lui personală.

Algoritmul utilizării

- a) Cadrul didactic enunță sau afișează un citat sau un enunț, o îmbinare, un cuvânt adecvat pentru declanșarea imaginației și scrierii, cu multiple valențe și interpretări.

- b) Elevul/eleva va scrie fără a se opri, va înregistreze orice asociații și gânduri care îi vin în minte, fără a urmări logica expunerii și corectitudinea de limbă, fără a se opri din scris și fără a discuta subiectul pe parcursul timpului alocat.
- c) Dacă participanții nu au ce spune, au dreptul să scrie: „Nu-mi vine nimic în minte.”
- d) Textele rezultate din freewriting pot servi ca suport pentru elaborarea altor lucrări scrise.
- e) La expirarea timpului, cadrul didactic va solicita lectura unor scrieri libere sau va utiliza aceste lucrări ca suport pentru aplicarea altor tehnici.

	● 10 minute în total ● 3 minute scrierea ● 7 minute lectura celor scrise
	● un citat sau un enunț, o îmbinare, un cuvânt adecvat pentru declanșarea imaginației și scrierii ● materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi), flipchart, markere sau tablă

Gândește – Perechi – Prezintă (GPP)

Gândește – Perechi – Prezintă (GPP) este o tehnică de participare la discuții și de formulare, în pereche, a unei păreri, a unei atitudini, de realizare a unei sarcini. Metoda respectivă, care se aplică la etapele *Evocare* sau *Reflecție* și contribuie la organizarea unei reale participări a tuturor elevilor și elevelor la activitatea preconizată. Ea se combină cu alte tehnici de învățare și prezentare a soluțiilor, cu *Brainstorming*-ul în perechi, de exemplu.

Algoritmul utilizării

- a) Elevii și elevele sunt împărțiți în perechi.
- b) Cadrul didactic prezintă problema și explică ordinea de aplicare a tehnicii, care este obligatorie:
- **Gândește** (individual) – Fiecare elev/elevă reflectează 3-5 minute asupra sarcinii și își formulează în scris propria opinie.
 - **Perechi** – Timp de 3-5 minute partenerii își prezintă reciproc informația și discută opiniile, convenind asupra variantei optime.
 - **Prezintă** – În final este prezentată opinia comună.
- c) Cadrul didactic ascultă o parte din perechi sau dă cuvântul tuturor, în funcție de timp și numărul de elevi și eleve.

O variantă a tehnicii apare cu numele de *Formulați – Comunicați – Ascultați – Creați*. Partenerii formulează răspunsuri individuale, apoi le comunică reciproc, ascultă și, în final, creează împreună, ca urmare a discuțiilor, un răspuns sau o perspectivă nouă.

	● 10–20 de minute în total ● 3–5 minute pentru formularea și înscrierea opiniei individuale ● 3–5 minute pentru discuție în perechi ● 1–2 minute pentru prezentări din partea fiecărei perechi
---	---

- materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi)

WHY? DE CE?

WHY? DE CE?

WHY? DE CE?

Metoda 6 DE CE?

WHY? DE CE?

WHY? DE CE?

WHY? DE CE?

6 „DE CE?” sau 6 WHY?

Metoda „6 De ce?” e preluată din didactica britanică și constă în pregătirea răspunsurilor pentru șase întrebări „de ce?” consecutive (de aici și titlul). Tehnica de comunicare este recomandată și aplicabilă la *Evocare* și *Reflecție*, pentru o înțelegere profundă a mesajului la analiza unor subiecte de ordin științific, publicistic, precum și a textelor artistice.

Tehnica este eficientă pentru identificarea trăsăturilor, ipotezelor, percepțiilor contradictorii referitoare la un fenomen sau subiect.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic pregătește afirmația și explică sarcina de lucru.
- Elevele și elevii lucrează individual, formulează prima întrebare în raport cu afirmația propusă începând cu *De ce?*, apoi consecutiv încă cinci întrebări în raport cu afirmația anterioară.
- Fiecare întrebare va rezulta din răspunsul succint, exact la subiect, argumentat la întrebarea precedentă.
- Elevele și elevii formulează întrebări și răspunsuri la un subiect concret, urmărind progresia și coerența ideilor exprimate.
- Se prezintă unele texte.
- Ideile acumulate constituie repere în elaborarea ulterioară a argumentelor și luarea deciziei.

- 8–10 minute pentru scriere
- 3–5 minute lectura celor scrise

- un citat sau un enunț, o frază
- materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi)

PRES

PRES este o metodă utilă, pentru lucrul individual, în formarea abilităților de argumentare a poziției sau opiniei cu privire la o problemă sau un enunț cu caracter controversat.

Tehnica poate fi utilizată la *Evocare* și la *Reflecție*. Această metodă îi ajută pe eleve și pe elevi să-și înțeleagă gândurile, să formuleze și să-și prezinte opiniile clar, concis și argumentat.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic prezintă enunțul sau formulează problema și explică structura tehnicii.
- Elevii și elevele scriu individual.
- Se respectă structura și ordinea în formularea opiniei personale.

P (punct de vedere)	Exprimarea punctului de vedere.
R (aționament)	Formularea unui raționament (concepțe, idei, argumente, valori socioumane care formează o judecată) referitor la punctul de vedere expus.
E (exemplu)	Oferirea unui exemplu/unor exemple convingătoare și ilustrative care susțin punctul de vedere, utilizând materiale/date din diverse surse de informație.
S (umar)	Rezumarea/concluzia punctului de vedere enunțat.

- Se prezintă unele texte.

	15 minute în total 3–6 minute scrierea 7 minute lectura celor scrise
	- un citat sau un enunț care conține o problemă cu caracter controversat - materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi)

Masa rotundă (I)

În sens tradițional, **Masa rotundă** poate fi un format de organizare a unei activități de durată, cu obiective prestabilite la etapele de *Evocare* și *Reflecție*.

Algoritmul utilizării

- Se decide din timp și împreună cu elevii și elevele subiectul mesei rotunde.
- Se decide din timp și împreună cu elevii și elevele cine va fi invitat.
- Se decide din timp și împreună cu elevii și elevele cine va modera.
- Formabilii elaborează proiectul de scenariu pentru a-i implica pe toți în dialog.
- Se decide din timp și împreună cu elevii și elevele dacă vor fi și invitați terți: reprezentanți media, reprezentanți din managementul instituției etc. În funcție de acest fapt, se fac invitațiile de rigoare și se organizează agenda.

Masa rotundă /Cercul (II)

O variantă interactivă și modernă este **Masa rotundă** aplicată ca tehnică didactică, fiind construită după principiul *Brainwriting*-ului (scris) sau *Brainstorming*-ului (oral). Este o tehnică care asigură participarea fiecărui formabil în activitate.

Algoritmul utilizării

- Se creează echipe a câte 4–6 persoane.
- Se lansează o sarcină la care elevii și elevele vor răspunde în scris pe foaia detașabilă.
- În cadrul cercului, consecutiv, fiecare participant citește conținutul din foaia colegului sau a colegei și continuă, contribuind cu propriile idei, textul început.
- Circulația se oprește când foaia revine la cel care a inițiat scrierea.
- Se citesc în plen și se analizează produsele.

	● 15–45 minute, în funcție de mărimea grupului
	● fișe detașabile, pixuri

4.2.2. Realizare a sensului

Mozaic/Jig-saw/Zigzag

Metoda **Mozaic** este una de instruire reciprocă, pe subiecte de natură teoretică, ample, prin care se obține dezvoltarea abilităților de comunicare eficientă. Urmărește învățarea prin colaborare și predarea achizițiilor dobândite de către fiecare membră și membru al grupului „expert” unui alt grup de elevi și eleve. Se aplică la etapa de *Realizare a sensului*.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic împarte textul în fragmente relativ independente (subcapitole dintr-o temă, spre exemplu).
- Se formează grupuri inițiale eterogene a câte 3-5 persoane.
- Fiecare elev și elevă are un număr ce corespunde cu fragmentul de text sau subiectul pe care îl va citi și predă.
- Elevele și elevii sunt regrupați în funcție de numărul fragmentului/subcapitolului tematic, în grupuri de experți și experte. Acestea/aceștia discută, încearcă să înțeleagă cât mai bine, hotărâsc modul în care pot predă ceea ce au înțeles colegilor și colegelor din grupul din care au făcut parte inițial.
- Strategiile de predare și materialele folosite vor fi stabilite de grupul de experți și experte. Fiecare membră și membru al grupului de experți și experte este responsabil/-ă de predarea secțiunii respective celorlalți membri și membre ai/ale grupului inițial.
- Fiecare expert și expertă revine în grupul inițial și predă subiectul pregătit celorlalți membri și membre. Dacă sunt neclarități, se adresează întrebări expertului/expertei. Dacă neclaritățile persistă, se pot adresa întrebări și celorlalți membri/membre din grupul expert pentru secțiunea respectivă.
- După ce a terminat de explicat, expertul/experta formulează întrebări asupra subiectului, pentru a se convinge că informația a fost asimilată.

- h) Cadrul didactic monitorizează predarea, intervine acolo unde e cazul. El joacă rolul de organizator al condițiilor de învățare, de îndrumător și animator, de catalizator al energiilor.

Mozaicul, ca metodă de învățare prin cooperare, are, prin urmare, câteva avantaje:

- dezvoltă abilitățile de comunicare argumentativă și de relaționare în cadrul grupului;
- dezvoltă gândirea logică, critică și independentă;
- optimizează învățarea prin predarea achizițiilor unor alți colegi și colege;
- stimulează încrederea în sine.

	● 60–90 minute în total ● cadrul didactic poate anunța timpul dedicat pentru lectură individuală, discuție în grupul de experți și experte, predare și discuții în grupul inițial
	● textul de studiat, multiplicat și segmentat în n părți

SINELG (Sistem Interactiv de Notare pentru Eficientizarea Lecturii și Gândirii)

SINELG este o tehnică de lectură interogativă/analitică a unui text științific, publicistic; un mijloc de monitorizare a înțelegerii textului și o modalitate de a face lectura textului științific funcțională. Tehnica este utilizată pentru a menține elevii și elevii implicați în timpul citirii unui text.

SINELG e recomandată pentru etapa de *Realizare a sensului*, ca formă de organizare individuală. Elevii și elevele se implică în introducerea noilor informații în schemele de cunoaștere pe care le posedă deja. Ei/ele corelează în mod deliberat informațiile noi cu cele deja cunoscute.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic explică structura SINELG.
- Elevii și elevele citesc cu atenție textul în clasă sau acasă.
- La lectura individuală a textului se aplică pe margini patru semne diferite (v, -, +, ?), la fiecare enunț sau aliniat. Astfel se delimitează informația cunoscută de cea nouă și se remarcă relația dintre cunoștințele anterioare și datele textului.
- O altă modalitate de aplicare a tehnicii este completarea individuală a **Tabelului SINELG**, ca temă de acasă, pentru a categorisi informațiile:

✓	–	+	?
informație cunoscută, care confirmă ceea ce știați	informație care contrazice sau diferă de ceea ce știați	informația nouă	informație confuză, care necesită documentare suplimentară
– Știam	– Știam altfel...	– Am aflat!	– Vreau să aflu mai multe!

- e) În discuția post-lectură, se va insista asupra informației care are semnele „–” și „?”.

	● 30–40 minute, în funcție de volumul textului ● 20–40 minute pentru discuții post-lectură
	● texte științifice pentru fiecare persoană, creion ● foi de poster, markere, pixuri, foi de scris

Rezumate în perechi/Lectură în perechi

Rezumate în perechi, numită și **Lectură în perechi** se folosește la *Realizarea sensului* pentru lectura unui text științific ce conține informație complexă și voluminoasă. Prin rezumatele post-lectură, elevele și elevii redau esența textului printr-un efort de colaborare.

Algoritmul utilizării

- Textul este împărțit în fragmente sau alienate de cadrul didactic.
- Cadrul didactic explică cum se face un rezumat pe un text științific: prin identificarea termenilor-cheie ai alineatului; determinarea ideii principale a alineatului și explicarea acestuia.
- Elevii și elevele formează perechi; citesc împreună primul fragmentul, apoi unul dintre ei (reporterul/reportera) îl rezumă oral. Celălalt (interlocutorul/interlocutoarea) este în drept să adreseze întrebări.
- Următorul fragment este citit de ambii/ambele, rolurile se schimbă și e rezumat de celălalt elev sau elevă ș.a.m.d.
- Cadrul didactic se asigură pe parcurs că toate elevele și toți elevii, care au lucrat în perechi, au citit textul oferit și l-au rezumat alternând rolurile.

	● 15–30 minute, în funcție de volumul textului, respectându-se ritmul și timpul acordat ● 10–15 minute pentru prezentări
	● texte științifice pentru fiecare persoană ● pixuri, foi de scris, coli de poster, markere

Re-Quest

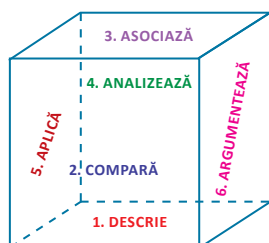
Re-Quest (RQ) sau **Procedeul cercetării**, oportun de asemenea pentru *Realizarea sensului*, este o tehnică de lectură a textului științific prin adresarea unor întrebări de nivel superior pentru cercetarea și înțelegerea profundă a informației.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic împarte textul științific pentru cercetare, delimitat în fragmente sau alienate.
- Elevii și elevele formează perechi.
- Perechile citesc textul, se opresc după primul aliniat și unul dintre parteneri/partenere adresează întrebări, iar celălalt/cealaltă răspunde.

- Întrebările trebuie să fie complexe, nu de nivel literal doar.
- După următorul alineat, rolurile se inversează. Procedura se repetă după fiecare alineat prin inversarea rolurilor.
- Cadrul didactic va afla la sfârșit de activitate care au fost întrebările cele mai complicate și răspunsurile.

	● 15–30 minute, în funcție de volumul textului
	● text științific pentru cercetare ● pixuri, foi de scris

Cubul

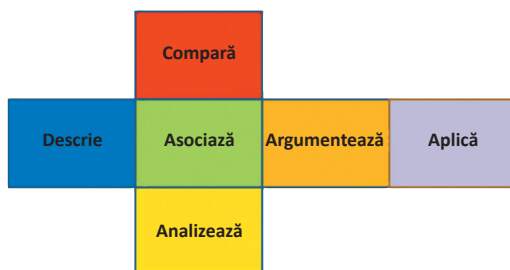
Cubul este una dintre metodele cel mai clar consacrate dezvoltării gândirii critice. Structurarea învățării pe baza rezolvării celor șase sarcini (corespunzătoare celor șase fețe ale cubului) provoacă elevii și elevele pe întregul traseu al nivelurilor cognitive propuse de Bloom, în cadrul taxonomiei sale.

Metoda este utilizată atunci când dorim să aflăm cât mai multe informații despre un fenomen, un subiect științific, o situație ș.a. din mai multe perspective, permițând abordarea complexă și integratoare a temei.

Tehnica poate fi utilizată la *Realizarea sensului*, dacă subiectul este nou sau la *Reflecție și Evocare* ca algoritm de actualizare a informațiilor. Studiul poate fi individual, în perechi sau în grup de 5–6 persoane.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic prezintă subiectul și explică pașii de aplicare a tehnicii.
- Elevele și elevii studiază subiectul respectiv și scriu independent sau comunică oral, respectând pașii de aplicare a tehnicii în consecutivitatea dată pentru a asigura coerența textului:
 1. Descrie/definește
 2. Compară
 3. Asociază
 4. Analizează
 5. Aplică
 6. Apreciază/Argumentează pro sau contra
- Textele produse sunt prezentate, apoi se discută în baza lor.
- Lecția se poate încheia cu elaborarea unui eseu structurat.

	● 20–30 minute în total ● 10–15 minute pentru scriere sau pregătirea prezentării orale ● 10–15 minute lectură și discuție
	● un subiect științific, descrierea unei experiențe, formularea opiniei față de un fenomen ● un cub, pe a cărui fețe sunt inscripțiile necesare ● foi de poster, markere, pixuri, foi de scris

Discuție ghidată

Tehnica **Discuție ghidată** se aplică eficient la orice etapă, dar e deosebit de eficientă pentru etapa de *Realizare a sensului și Reflecție*, mai ales atunci când ne propunem să analizăm împreună o informație nouă (ex. un text necunoscut, citat, texte oficiale etc.), care oferă posibilitatea discuțiilor, polemicilor constructive, analiza diferitelor puncte de vedere.

Sarcina cadrului didactic este doar de a ghida discuția, nu de a impune anumite idei. Structura tehnicii se axează pe alternarea de: *declarații, întrebări, semnale și pauze de tăcere*.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic proiectează discuția pe un text (inclusiv afirmații celebre, articole din *Codul electoral* etc.) susceptibil dezbaterilor.
- După familiarizarea cu informația nouă, fiecare participant/participantă are dreptul să lanseze o *declarație* în raport cu aceasta.
- Elevii și elevele se așază în formă de cerc.
- Ceilați participanți și participante, inclusiv cadrul didactic, au dreptul de a acorda întrebări celui sau celei care a lansat declarația. Sunt încurajate întrebările de orice tip, pentru a avea un dialog degajat.
- Cadrul didactic ghidează discuția prin diferite semnale verbale și non-verbale. Pot fi stabilite semnale specifice (de ex. atunci când se face multă gălăgie).
- După lansarea anumitor întrebări, pot fi acceptate pauze de tăcere pentru gândire și meditație.
- Cadrul didactic nu va lansa nicio declarație.

	● 20–30 minute, în funcție de complexitatea subiectului ● Cadrul didactic oferă informația nouă din timp, iar în clasă se porcede la etapa de discuții
	● atmosferă degajată, spațiu potrivit pentru așezarea în cerc

Jurnalul dublu/Agenda cu notițe paralele

Jurnalul dublu este o tehnică de scriere recomandată pentru *Realizarea sensului*. Se aplică pentru lucrul cu textul și permite analiza în profunzime a secvențelor de text, motivând elevii și elevele să citească cu atenție textul, într-o manieră personalizată.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic oferă un text necunoscut pentru lectură și formulează o sarcină:
 - să citească textul;
 - să selecteze un fragment relevant;
 - să-l comenteze.
- Elevii și elevele citesc individual textul. Selectează fragmentul care le-a plăcut sau îl consideră relevant.
- Transcriu fragmentul pe foia de caiet divizată printr-o linie verticală (raport 1:2).

Citatul	Comentariul

- Comentează, în scris și în liniște, în partea dreaptă a tabelului.
- E recomandabil ca și cadrul didactic să completeze *Jurnalul dublu*.
- La expirarea timpului rezervat, cadrul didactic se documentează despre ordinea alegerii citatelor și solicită formabililor să prezinte produsul în ordinea citatelor din text.
- Cadrul didactic citește propriul produs.

	● 25–45 minute, în funcție de mărimea grupului și a textului
	● un text necunoscut al cărui volum nu depășește 2 pagini ● fișe detașabile, pixuri

4.2.3. Reflecție

	Graficul T
---	-------------------

Graficul T un organizator grafic al relațiilor binare (da/nu, pentru/contra, avantaje/dezavantaje). Se proiectează pentru organizarea și monitorizarea unei discuții în vederea formulării de concluzii, luării de decizii. Este o tehnică simplă și accesibilă, care contribuie la dezvoltarea capacității de argumentare și contraargumentare pe baza analizei informațiilor și de confruntare a pozițiilor; determină formarea unor valori și atitudini democratice.

Tehnica Graficul T poate fi utilizată la *Evocare* (pentru a scoate în evidență fațetele unei probleme) și la *Reflecție* (pentru formularea atitudinii personale într-o problemă). Tabelul comparativ relevă cantitatea și calitatea argumentelor și contraargumentelor, formarea concluziei/ deciziei. De aceea instrumentul respectiv este completat frontal, iar după ce tehnica a fost asimilată – în grupuri a câte 5-6 persoane.

Algoritmul utilizării

- Se formulează o problemă binară.
- Cadrul didactic propune un tabel cu două coloane simetrice, proiectat în forma literei „T”, conținând, în stânga, partea afirmativă a binomului: da, bine, pro, forte, prioritate, iar în dreapta – partea negativă a binomului: nu, contra, puncte vulnerabile.

Graficul T	
pro/avantaje	contra/dezavantaje

- Elevii și elevele cercetează problema și lansează argumente și contraargumente valide, formulate laconic, care se înscriu în tabel în ordinea lansării.
- Se examinează relația dintre argumente și contraargumente, bifându-se perechile de argumente-contraargumente.
- Se înscriu argumentele și contraargumentele care apar în timpul discuției și nu se repetă.
- Se estimează ponderea acestora în tabel.
- Se formulează concluzia generală asupra problemei.

	20–30 de minute 10–15 minute pentru completarea graficului 10–15 minute pentru analiza argumentelor
	- materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi) - coli de poster și markere

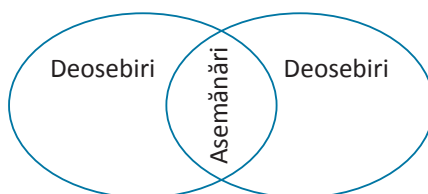
Diagrama VENN

Diagrama Venn este o tehnică de organizare grafică a informației și presupune studiarea prin comparație a două și mai multe concepte, noțiuni, idei, texte, evidențiind foarte clar asemănările și deosebirile dintre acestea.

Tehnica dezvoltă gândirea analitică și se aplică la etapa *evocării* pentru actualizarea unor conexiuni și poate fi îmbinată cu *Brainstorming*, *Clustering* sau la etapa *Reflecției* – pentru introducerea în scheme proprii a conceptelor analizate, a sensurilor deduse ca rezultat al discuției, dezbaterii.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic formulează subiectul care se pretează comparației cu un alt subiect.
- Elevii și elevele le examinează prin prisma unor noțiuni, concepte, caracteristici și completează individual, în perechi sau în echipe, cele două cercuri.
- În partea liberă a cercului din stânga se trec elementele specifice primului subiect/obiect/fenomen, în partea liberă a cercului din dreapta elementele specifice celui de-al

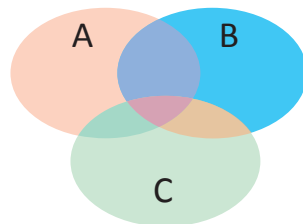
doilea subiect/obiect/fenomen, iar acolo unde se suprapun cele două cercuri se trec asemănările dintre cele două cazuri.

- d) Se fac prezentările și se comentează, argumentează trăsăturile comunie și divergențele.

Avantajele ale utilizării acestei metode:

- stimulează realizarea de analize comparative, argumentări, aprecieri;
- este facilitat schimbul de informații;
- dezvoltă spiritul de echipă atunci când se lucrează în grup, dar se poate face individual, în perechi, frontal.

Metoda poate fi utilizată și pentru 3 concepte, creându-se o triagramă Venn.

	● 5–7 min pentru completare ● 5–8 min pentru prezentare și discuții
	● materiale pentru scris (pixuri, caiete sau foi) ● coli de poster și markere

Studiul de caz

Studiul de caz este o strategie de cercetare, focalizată pe un caz concret, semnificativ, instructiv, incitant și complex. Acesta trebuie interpretat în amănunt, adică prezentând referiri detaliate despre indivizi, grupuri, organizații, cu luarea în considerare a tuturor particularităților sale contextuale.

Procesul de realizare a studiului de caz, la etapa *Reflecție* cel mai frecvent, urmează o serie de pași bine stabiliți, care constituie o metodologie de cercetare. Situația cercetată, valorificată în context educațional, explicată, analizată, evaluată și soluționată în cadrul activităților colective ale elevilor și elevelor, asigură premisele necesare formulării de către aceștia/acestea a noi recomandări, concluzii, reguli, legități, soluții etc.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic prezintă situația-problemă reală, decupată din realitate, și sarcina.
- Elevii și elevele formează echipe sau grupuri de lucru și încep să se documenteze pe cazul cercetat, care poate fi același sau diferit, și îl analizează respectând următoarele etape:

Pasul 1. Analiza cazului: unde? când? cine?

Pasul 2. Identificarea cauzelor și a circumstanțelor: din ce cauză? cum?

Pasul 3. Formularea clară a 3 probleme, soluții abordate.

Pasul 4. Analiza soluțiilor identificate.

Pasul 5. Argumentarea Pro/Contra a fiecărei soluții în parte.

Pasul 6. Evaluarea consecințelor.

Pasul 7. Formularea concluziilor optime privind cazul analizat pe baza luării unor decizii unanime.

- c) Cadrul didactic asistă grupurile de lucru, ghidează activitatea de cercetare a acestora pe toată durata.
- d) Fiecare grup prezintă studiul de caz, își argumentează soluțiile sau deciziile făcând referință la cunoștințele, legile și teoriile învățate deja, răspund la întrebări.
- e) Prezentarea cazului cercetat trebuie să fie cât mai clară, precisă și completă.
- f) Rezultatele obținute sunt comparate (atunci când au avut aceeași situație, problemă de cercetat), iar analiza critică a acestora se face printr-o dezbatere liberă, moderată de cadrul didactic.
- g) Elevii și elevele se autoevaluează, apoi se evaluează reciproc, în funcție de gradul de implicare și contribuție.

	documentarea și analiza poate dura, în funcție de complexitate, una-două săptămâni sau și mai mult
	proiector, foi de poster

Jocul de rol

Jocul de rol este o metodă de învățare activă care îi ajută pe elevi și eleve să conștientizeze anumite condiții/situații/contexte reale, să poată evalua anumite situații de risc, astfel încât să le poată preveni în viitor. Implicându-se în anumite roluri, ei sunt ghidați să vadă viața din perspectiva celorlalți și să empatizeze cu ei, conștientizând provocările cu care se confruntă oamenii în fiecare zi.

Utilizată frecvent la *Reflecție*, cu respectarea etapei de autoevaluare, metoda poate contribui la formarea abilităților de recunoaștere a situațiilor-problemă, de dezvoltare a unor atitudini precum respectul, empatia, responsabilitatea, motivând tinerii să-și revizuiască comportamentul, să lase deoparte anumite prejudecăți perpetuate în mediul lor social.

În acest tip de joc de rol se formulează principalele soluții posibile și se anticipează efectele pozitive sau negative generate de aplicarea fiecărei soluții. Aceste soluții se transpun în scenariul proiectat, ca mai apoi să se analizeze multispectual situația, să se discute și să se ia decizii.

Algoritmul utilizării

- a) Cardul didactic prezintă sarcina, oferindu-se pentru a-i ghida în realizarea acesteia.
- b) Elevii și elevele decid deschis cum să-și partajeze rolurile. Cadrul didactic încurajează, imparțial, comunicarea asertivă și exprimarea opiniilor/alegerilor.
- c) Elevii și elevele decid la etapa de proiectare a scenariului. Cadrul didactic este un observator care nu influențează, ci doar încurajează pluralitatea de opinii.
- d) Cadrul didactic se implică discret la etapa de interiorizare a rolurilor, asigurându-se că formabilii reușesc să empatizeze și să intre în pielea personajului.
- e) Prezentarea jocului de rol.

- f) Cadrul didactic analizează comportamentul fiecărui formabil, făcând notițe în manieră personalizată.
- g) Fiecare participant și participantă se autoevaluează la final. Se încurajează și evaluarea reciprocă. E important să se împărtășească emoțiile/sentimentele/gândurile trăite.
- h) Se final se evaluează, în plen, ce impact și ce avantaje sau dezavantaje didactice a avut jocul de rol, în scopul îmbunătățirii activităților ulterioare de acest tip.

	● 15–30 minute, în funcție de obiectivul propus și complexitatea jocului de rol ● cadrul didactic poate anunța sarcina din timp, dacă aceasta necesită documentare, elaborare de recuzită etc.
	● recuzită ● atmosferă degajată, spațiu potrivit pentru prezentarea jocului de rol ● pixuri, foi de scris

Dezbateri în format Karl Popper

Dezbateri este o strategie didactică care permite acumularea rapidă de idei, co-participarea în procesul argumentării.

În mod clasic, **Dezbateri în format KP** se constituie în baza a două echipe: echipa afirmatoare și echipa negatoare. Prin urmare, strategia se bazează pe munca în echipă și principiul 3 contra 3. Metoda este oportună la etapa de *Reflecție*.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic anunță subiectul dezbaterii și formulează moțiunea – afirmația de bază care poate fi abordată atât din perspectivă Pro, cât și Contra.
- Elevele și elevii se documentează suficient la acest subiect atât pentru poziția Pro, cât și pentru cea Contra.
- Se amenajează spațiul pentru a delimita echipa afirmatoare de echipa negatoare.
- În baza unui mecanism democratic, grupa se împarte în două echipe.
- Prin tragere la sorți, echipele adoptă poziția Pro sau Contra față de subiect.
- În cadrul fiecărei echipe se delegă democratic rolurile: 3 dezbateri per echipă (A1, A2, A3, N1, N2, N3), un responsabil de timp (timekeeper), 1 arbitru.
- Se stabilește un *Cod de reguli în dezbateri* pentru expunerea părerilor în mod argumentat, civilizat și cu respect unii față de alții.
- O rundă de dezbateri este compusă formal din 10 secțiuni distincte: 6 discursuri și 4 runde de chestionare încrucișată, după cum urmează:

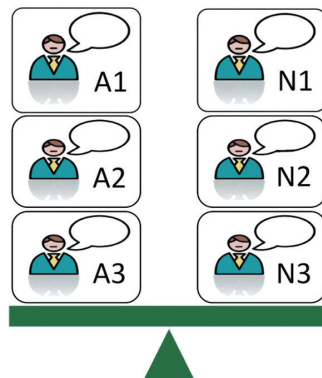
A1: Prima pledoarie constructivă afirmatoare

(6 minute)

CX1: N3 pune întrebări lui A1 (3 minute)

N1: Pledoaria constructivă negatoare (6 minute)

CX2: A3 pune întrebări lui N1 (3 minute)

A2: Pledoaria afirmatoare de reconstrucție (5 minute)

CX3: N1 pune întrebări lui A2 (3 minute)

N2: Pledoaria negatoare de reconstrucție (5 minute)

CX4: A1 pune întrebări lui N2 (3 minute)

A3: Pledoaria finala a echipei afirmatoare (5 minute)**N3: Pledoaria finala a echipei negatoare** (5 minute)

- i) La final, arbitrul prezintă verdictul/decizia în baza analizei atente a argumentelor și contra argumentelor prezentate.

	● pregătirea unei dezbateri solicită timp de documentare – uneori și o săptămână de lucru ● timpul alocat fiecărui vorbitor este reglementat clar – 6/5/5 plus câte 3 minute pentru chestionările încrucișate ● în afara timpului de discuții, fiecare echipă are la dispoziție 8 minute pe care le poate distribui după necesitate
	● codul de reguli scris pe flipchart ● fișe detașabile, pixuri, ceas, ecusoane ● fiecare participant își respectă rolul: - membrul nr. 1 prezintă cazul/susține poziția (3 argumente minim); - membrul nr. 2 are sarcina de a respinge cazul prezentat și a reconstrui/ consolida poziția echipei; - membrul nr. 3 oferă imaginea de ansamblu și accentuează cele mai puternice argumente/contraargumente din echipa sa.

Consultații în grup/Pixuri în pahar

Tehnica **Consultații în grup** sau **Pixuri în pahar** se aplică pentru organizarea procesului de discuție în grup în baza unei teme. La sfârșit fiecare participant și participantă urmează să realizeze un produs concret (text scris), care reflectă gradul propriu de înțelegere a temei.

Tehnica poate fi aplicată la diferite etape ale activității, întrucât contribuie la stimularea discuțiilor de grup, precum și la acordarea de timp suficient pentru lucrul individual. Este o tehnică de cooperare în care participanții interacționează, primesc și oferă suport, dacă e necesar.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic scrie întrebările, din timp, pe foi.
- Elevii și elevele lucrează în grupuri a câte 4-6 participanți.
- Elevii și elevele pun pixurile în paharul comun.
- Liderul citește prima întrebare și anunță începutul discuției.
- Toți membrii și membrele echipei oferă soluții posibile.
- Liderul întreabă dacă toți sunt gata. În caz de necesitate, oferă timp suplimentar, continuând discuția.
- Dacă toți sunt pregătiți, atunci fiecare ia pixul din pahar.

- h) În liniște, fiecare scrie răspunsul la întrebare pe foaia sa.
 i) După finalizare toți pun pixurile în pahar.
 j) Liderul numește un alt lider care va anunța următoarea întrebare (procedura continuă conform algoritmului, până la epuizarea întrebărilor).

	● 5–20 minute, în funcție de obiectivul propus și numărul de întrebări formulate ● cadrul didactic poate anunța timpul dedicat fiecărei întrebări
	● foi cu întrebări pregătite în baza temei ● un pahar ● pixuri ● foi de scris

Tehnica 3–2–1

Tehnica 3-2-1 poate fi utilizată la diferite etape ale activității, întrucât are scopul de a ghida și canaliza eforturile în procesul de învățare, ajutând elevii și elevele să se concentreze pe un anumit subiect. De regulă, tehnica este recomandabilă la etapa de *Reflecție*, fiind deosebit de ofertantă pentru evaluare, însă poate fi aplicată cu succes și la *Realizarea sensului*.

Se aplică pentru lucrul individual. Tehnica în sine reprezintă un algoritm de interacțiune cu informația nouă. Poate fi oferită la analiza unui text nou, a unui film educativ, video, tutorial, reportaj, interviu etc. Folosită ca tehnică de evaluare, aceasta va fi însoțită de mai multe comentarii, cuvintele-cheie, care se notează pe o foaie de flipchart. Se ascultă toate ideile și opiniile. Pentru formularea ideilor, se solicită enunțuri încheiate: cu subiect și predicat, expuse/preluate în baza produsului propus.

Algoritmul utilizării

- Cadrul didactic anunță sarcina, solicitând ca formabilii să fixeze informația reținând/formulând:
 - 3** – cuvinte-cheie/concepte;
 - 2** – idei;
 - 1**– opinie/păreră personală.
- Elevii și elevele interacționează cu noul produs (text, film, video etc).
- Formabilii și formabilele scriu individual cele 3 cuvinte-cheie, formulează în enunțuri cele 2 idei și la final își expun opinia personală.
- Se prezintă în grup rezultatele.
- Se discută și se sistematizează cele mai importante cuvinte și idei lansate.

	● 5–10 minute, în funcție de obiectivul propus și complexitatea produsului analizat (text, video etc.)
	● flipchart ● pixuri, carioci ● foi de scris

Analiza filmului educativ

Filmul educativ constituie o resursă educațională indiferent de formatul în care este prezentat: tutorial, film de animație, film documentar, film artistic, spot. Filmul contribuie la motivarea elevilor și elevelor prin stimularea imaginației, la vizualizarea într-un timp scurt a diferitelor situații autentice de viață, care îi îndeamnă să reflecteze asupra acestora, dar și să-și dezvolte capacitatea de a lua anumite decizii. La aplicarea filmului educațional la toate etapele de învățare urmează să se respecte aspectele metodologice importante, delimitate în patru etape: 1. *previzionare*, 2. *vizionare*, 3. *postvizionare* și 4. *reflecție și transfer*.

Algoritmul utilizării

- Previzionarea** include pregătirea condițiilor pentru vizionare, asigurându-se parametrilor tehnici, reducerea luminii solare, verificarea calității sunetului și a imaginii.
- Cadrul didactic va viziona din timp personal, cu maximă atenție, filmul. Nu propuneți la clasă vizionarea unor filme necunoscute.
- Realizarea unui exercițiu de tip evocare, pentru a-i motiva pe elevi și a le activa resursele cognitive și emoționale optime. În acest sens, se recurge la metode și tehnici precum: *Presupunerea prin termeni* în baza titlului filmului didactic, *Comentarea unui citat relevant* etc.
- Oferirea unor sarcini concrete: oral sau în scris (cu luare de notițe). Pentru mai multă responsabilizare, se pot oferi sarcini în mod individualizat.
- Vizionarea** se va realiza în condiții de maxim confort și liniște. După caz, profesorul poate folosi funcția „Pauză”, pentru a iniția discuții, dacă acest lucru este relevant.
- Postvizionarea** include etapa de discuții libere sau ghidate, în scopul realizării unei analize pertinente a filmului educativ. Această etapă debutează cu discuții privind emoțiile trăite.
- Reflecție și transfer** implică adresarea întrebărilor de analiză, pornind de la sarcina propusă la etapa de previzionare.
- După caz, propunerea unor exerciții de reflecție, concluzii, preferabil în scris și în mod individual.

	● 15–45 minute, în funcție de durata filmului ● cadrul didactic poate anunța sarcina din timp, dacă aceasta necesită mult timp, de exemplu filmul artistic și cel documentar se vor urmări acasă
	● suport tehnic (TV, proiector, ecran) ● atmosferă degajată, spațiu prietenos, sigur și relaxant ● fișe și pix pentru a lua notițe

4.3. Strategia didactică pentru fiecare temă

Modulul I DEMOCRAȚIA ȘI RESPONSABILITATEA CIVICĂ

1. Democrație participativă vs Democrație reprezentativă

- **Resurse procedurale:** *Lectura imaginii, Rezumate în perechi, Tabel conceptual, Diagrama Venn, Vox populi*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup*

2. Libertatea de alegere și responsabilitatea cetățenească

- **Resurse procedurale:** *Discuție ghidată, Asocieri libere, Lanțuri asociative, Re-Quest, Lectura imaginii, Vizionare de produs media, Studiu de caz*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup*

3. Principiile alegerilor democratice

- **Resurse procedurale:** *Mozaic, Lectură cu sarcini, Studiu de caz, Vizionare și analiză de film*
- **Forme de organizare:** *individual, în grup, în pereche*

4. Pluralismul în societatea democratică

- **Resurse procedurale:** *Discuție ghidată, SINELG, Vizionare de produs media, 3-2-1, Simulare*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup*

5. Mediile democratice și participarea: Familia – Școala – Comunitatea

- **Resurse procedurale:** *6 „De ce?”, Re-Quest, Discuția ghidată, Clustering, Proiectul, Chestionarul, Diagrama cauză-efect*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup*

Modulul II PROCESUL ELECTORAL INCLUZIV

1. Evoluția alegerilor și a drepturilor electorale

- **Resurse procedurale:** *Lectura imaginii, Lectură cu sarcini, Analiză document istoric, Axa cronologică*
- **Forme de organizare:** *în perechi, în grup*

2. Tipuri de alegeri. Sisteme electorale

- **Resurse procedurale:** *Discuție ghidată, SINELG, Diagrama Venn, PRES, Axa cronologică*
- **Forme de organizare:** *în pereche, în grup*

3. Organele electiv

- **Resurse procedurale:** *Discuția ghidată, Brainstorming prin imagini, Re-Quest, Mâna oarbă, Analiză în baza modelului Scara implicării cetățenești, 6 „De ce?”*
- **Forme de organizare:** în grup, în pereche, individual

4. Părți interesate în procesul electoral

- **Resurse procedurale:** *Analiză de produs media, Re-Quest, Lectura imaginii, PRES, Dezbateri în format Karl Popper*
- **Forme de organizare:** în grup, în pereche

5. Ciclu electoral. Perioada electorală

- **Resurse procedurale:** *Lectura imaginii, Joc de rol, Lectură cu sarcini, 6 „De ce?”, Dramatizare, Vizionare de spectacol*
- **Forme de organizare:** în pereche, în grup, frontal, individual

6. Exercițiul democratic prin alegeri în școală și comunitate

- **Resurse procedurale:** *Asocieri forțate, Colțuri, Exerciții de vot, Lectură cu sarcini, Vizionare și analiză de produs media*
- **Forme de organizare:** în pereche, individual, în grup

Modulul III

INFORMAREA ȘI PARTICIPAREA LA ALEGERI

1. Concurenții electorali

- **Resurse procedurale:** *GPP, Re-Quest, Graficul T, Studiu de caz, Vizionare și analiză de produs media*
- **Forme de organizare:** în pereche, în grup

2. Campania electorală

- **Resurse procedurale:** *GPP, Asocieri forțate, Lectură cu sarcini, Hartă conceptuală, Linia valorilor*
- **Forme de organizare:** în pereche, individual, în grup

3. Ziua alegerilor. Operațiuni de vot

- **Resurse procedurale:** *Știu-Vreau să știu-Am aflat (ȘVA), Lectura cu sarcini, 6 „De ce?”, Mâna oarbă, Vizionare și analiză de produs media, Joc de rol*
- **Forme de organizare:** în grup, în pereche, individual

4. Fenomenul fraudării alegerilor și răspunderea pentru corupere electorală

- **Resurse procedurale:** *Vizionare de produs media, Argument în 4 pași, Lectură cu sarcini, Acrostih, Studiu de caz*
- **Forme de organizare:** *în grup, în pereche, frontal, individual*

5. Referendumul ca model democratic în școală și comunitate

- **Resurse procedurale:** *Explozia stelară, Vizionare și analiză de produs media, SINELG, Diagrama Venn, Simularea*
- **Forme de organizare:** *în pereche, individual, în grup*

Modulul IV CULTURA ELECTORALĂ – PARTE A CULTURII DEMOCRATICE

1. Actori-cheie în formarea culturii politice/electorale

- **Resurse procedurale:** *GPP, Rezumate în perechi, Argumente în patru pași, Turul galeriei, Discuția ghidată*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, frontal, în grup*

2. Concurenții electorali

- **Resurse procedurale:** *Discuție structurată, SINELG, Graficul T, Masa rotundă*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup, frontal*

3. Manipularea și dezinformarea

- **Resurse procedurale:** *ȘVA, Analiză pliant electoral, Quiz (test) media, Analiză imagine*
- **Forme de organizare:** *individual, în grup, în pereche*

4. Discursul de ură și discriminarea în campania electorală

- **Resurse procedurale:** *6 „De ce?”, Mozaic, Analiză spot media, 3-2-1*
- **Forme de organizare:** *individual, în grup, în pereche*

5. Etica comunicării politice și electorale

- **Resurse procedurale:** *Explozia stelară, Re-Quest, Analiză infografic, Joc de rol, Dezbateri în format Policy*
- **Forme de organizare:** *individual, în pereche, în grup*

V. Evaluarea

Evaluarea la disciplina *Educație electorală* respectă recomandările cadrului normativ cu privire la disciplina *Educație pentru societate*. Conform prevederilor pct. 56 din *Regulamentul privind notarea și evaluarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar*, „... evaluarea este bazată pe observarea comportamentelor specificate prin descriptori ce indică competențele formate la elevi (...)”¹.

Evaluarea la disciplina opțională *Educație electorală* nu este un scop în sine, ci trebuie să contribuie, înainte de toate, la motivarea intrinsecă a elevilor și elevelor.

Evaluarea competențelor specifice disciplinei opționale *Educație electorală* se realizează prin descriptori dezvoltati în baza *Cadrului de referință al competențelor pentru cultură democratică (CoE)*, corelați competențelor specifice ale disciplinei.

Astfel, pentru cele 5 competențe specifice disciplinei conform curriculumului de *Educație electorală* (clasele a IX-a / a X-a) se propun **descriptorii de competență**, care au fost selectați din lista descriptorilor pentru cultura democratică (valori, atitudini, abilități, cunoaștere și înțelegere critică), aprobată de Consiliul Europei.

Cadrul didactic va manifesta o atitudine responsabilă, corectitudine, empatie și mult spirit de observație în procesul de urmărire permanentă a comportamentelor elevilor și elevelor: pe parcursul lecției, în timpul pauzelor, a implicării acestora în alte activități și în interacțiunile zilnice cu colegii, colegele în sala de clasă și în afara acesteia. Cadrul didactic monitorizează schimbările comportamentelor elevilor și elevelor prin observarea sistemică a comportamentelor acestora ce relevă: **Valorile, Atitudinile, Abilitățile** și **Cunoștințele** conform descriptorilor propuși.

În procesul de evaluare cadrul didactic respectă principiile de evaluare prevăzute în pct. 5 din *Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina Educație pentru societate*:

- ✓ Principiul validității (evaluarea validă descrie cu acuratețe atingerea rezultatelor preconizate de învățare)
- ✓ Principiul fiabilității (evaluarea produce rezultate care sunt coerente și stabile)
- ✓ Respectul (procedurile de evaluare respectă întotdeauna demnitatea umană și drepturile celor care învață și care sunt evaluați)
- ✓ Principiul echității (evaluarea este corectă și nu favorizează sau dezavantajează niciun grup sau individ)

¹ *Regulamentul privind notarea și evaluarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar*, aprobat prin ordinul MEC Nr. 70 din 30.01.2020, p. 6, Disponibil pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulamentul_privind_evaluarea_si_notarea_rezultatelor_invatarii_promovarea_si_absolvirea_in_invatamantul_primar_si_secundar.pdf (Accesat: 25.06.2023)

- ✓ Principiul aplicabilității (metodele de evaluare pot fi aplicate în mod practic în timpul disponibil)
- ✓ Principiul transparenței (elevii/elevete primesc în prealabil informații explicite, exacte și clare despre scopul evaluării și criteriile de evaluare)

Cu referire la cel din urmă principiu, atragem atenția asupra faptului că fiecare cadrul didactic este obligat să consulte elevete și elevii și să se asigure că aceștia înțeleg scopul evaluării la disciplina *Educație electorală*. Aceasta contribuie, înainte de toate, la motivarea intrinsecă a elevilor și elevetelor prin:

- prezentarea și explicarea listei descriptorilor de competență (la începutul anului de studiu);
- explicarea procedurii de evaluare/autoevaluare/evaluarea reciprocă;
- explicarea modalității de stabilire a calificativului (la finalul anului de studiu).

Evaluarea formativă are un rol esențial și se realizează continuu, pe tot parcursul unităților de învățare. Profesorul/profesoara încurajează autoevaluarea și evaluarea reciprocă, întrucât aceasta stimulează cunoașterea de sine și conștientizarea propriului progres în formarea competențelor electorale. Cadrul didactic utilizează instrumentarul didactic oportun pentru exerciții de reflecție și interiorizare a situațiilor de învățare cu accent pe componenta atitudinală.

Pentru a operaționaliza competențele, evaluarea este realizată în bază listei de descriptori propuse. Pentru fiecare dintre cele 5 competențe specifice sunt determinați **patru descriptori**. Aceștia reprezintă modalități alternative, și nu cumulative, de exprimare prin comportamente observabile ale competențelor specifice. Lista propusă de descriptori de competență este valabilă atât pentru clasa a IX-a, cât și pentru clasa a X-a.

Important!

Se consideră formată competența specifică disciplinei dacă sunt observate comportamente care corespund **la cel puțin doi descriptori** de la competența respectivă.

COMPETENȚA SPECIFICĂ	DESCRIPTORI DE COMPETENȚĂ
Valori	
1. Valorificarea rolului alegerilor libere și incluzive în dezvoltarea societății democratice reprezentative	1.1. Susține că toate instituțiile publice trebuie să respecte, să protejeze și să implementeze drepturile omului. 1.2. Susține că școlile trebuie să îi învețe pe elevi despre democrație și cum să acționeze ca cetățeni democratici. 1.3. Susține că alegerile democratice trebuie întotdeauna organizate în mod liber și corect, conform standardelor internaționale și legislației naționale și fără niciun fel de fraudă. 1.4. Exprimă părerea că toate legile trebuie să fie compatibile cu standardele și normele internaționale privind drepturile omului.

Atitudini	
2. Argumentarea opțiunii electorale și a deciziei de vot, manifestând poziția cetățenei/cetățeanului activ și responsabil	2.1. Dă dovadă de încredere în ceea ce privește luarea deciziilor. 2.2. Discută despre ceea ce se poate face pentru a îmbunătăți situația în comunitate. 2.3. Exerciță obligațiile și responsabilitățile aferente cetățeniei active la nivel local, național sau global. 2.4. Arată că acceptă responsabilitatea pentru propriile acțiuni.
Abilități	
3. Participare la exercițiile democratice din instituția de învățământ și comunitate inclusiv prin alegeri	3.1. Interacționează bine cu alte persoane care au o varietate de puncte de vedere diferite. 3.2. Poate alege cele mai de încredere surse de informații sau sfaturi dintr-o gamă largă pe care o are la dispoziție. 3.3. Folosește dovezi pentru a-și susține părerile. 3.4. Lucrează pentru a construi un consens în vederea atingerii scopurilor grupului.
Cunoștințe și înțelegerea critică	
4. Cunoașterea drepturilor și libertăților civile exprimate prin responsabilitate cetățenească	4.1. Poate reflecta în mod critic asupra propriilor valori și credințe. 4.2. Poate explica faptul că drepturile omului au un caracter universal, inalienabil și indivizibil. 4.3. Poate explica de ce toată lumea are responsabilitatea de a respecta drepturile omului. 4.4. Poate reflecta în mod critic asupra relației dintre drepturile omului, democrație, pace și securitate, într-o lume globalizată.
5. Analiza critică a informației despre procesul și oferta electorală pentru o participare civică asumată	5.1. Se menține informat în ceea ce privește chestiunile publice. 5.2. Poate descrie efectele pe care le are propaganda în lumea contemporană. 5.3. Poate explica felul în care oamenii se pot proteja și apăra de propagandă. 5.4. Poate descrie diferitele modalități prin care cetățenii pot influența politicile.

Principalul instrument/modalitate de evaluare este **observarea**. Conform recomandărilor *Cadrului european*, reținem că observarea comportamentului reflectat de un anumit descriptor trebuie făcută în mod constant, într-o anumită perioadă de timp, și să nu se baze doar pe prima impresie, pe convingeri, așteptări și preferințe personale ale cadrului didactic sau pe vreun moment sau activitate specifică, întrucât „O anumită manifestare a unui comportament poate fi și accidentală sau generată de factori de

care observatorul nu este conștient, în vreme ce lipsa manifestării unui comportament poate fi rezultatul faptului că elevului nu i s-a dat șansa de a manifesta acel comportament”¹. Prin urmare, vom urmări ca etapa de evaluare la disciplina opțională *Educație electorală* să fie obiectivă, sistemică și centrată pe eleve și elevi, viitori prim-votanți.

Pentru stabilirea calificativului, la final de an școlar, se aplică următorul algoritm de calculare conform numărului de competențe formate.

MĂR DE COMPETENȚE FORMATE	PROCENTUL REALIZAT	CALIFICATIVUL
5 din numărul total de competențele formate	100%–81%	FB – foarte bine
3–4 din numărul total de competențele formate	80%–56%	B – bine
1 sau 2 din numărul total de competențele formate	55%–25%	S – satisfăcător

Disciplina opțională *Educație electorală*, conform modelului altor discipline opționale extensie a disciplinei școlare obligatorii *Educație pentru societate (Educație pentru Drepturile omului)*, nu include evaluări sumative la finele unității de învățare și la final de an școlar, ci se centrează pe **activități de reflecție**, desfășurate la finele fiecărei activități/unități de învățare, realizate cu elevii și elevele, și la final de an școlar.

Conform *Metodologiei de evaluare prin descriptori la disciplina Educație pentru societate*, reflecția nu constituie o evaluare sumativă. Desfășurată la finele fiecărei unități de învățare și la final de an de studii, include reflecții asupra competențelor învățate, reprezentând o sursă valoroasă de informații pentru procesul de evaluare. Astfel, la final de unitate de învățare și la final de an de studii, cadrul didactic are libertatea de a crea, în mod personalizat și conform specificului grupului de elevi și eleve, instrumente de evaluare/autoevaluare/evaluare reciprocă (*Fișele de autoevaluare, Jurnalul deschise sau închise, Jurnalul reflexiv, Fișele de reflecție autobiografică*) care stimulează reflecțiile elevilor și elevelor, analizează și le oferă feedback despre cele constatate în procesul de formare a competențelor.

¹ *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică. Descriptori de competență pentru cultură democratică*, volumul II, 2018, p. 14. Disponibil: <https://rm.coe.int/cdc-vol2/168097e5d2> (Accesat: 25.06.2023).

VI. Sugestii aplicative pentru etapa de *Extindere*

Demonstrez spirit comunitar și atitudine civică! este genericul propus pentru această etapă a cadrului de gândire și învățare, ultima din ciclul de predare-învățare, unde cunoștințele învățate se aplică în diferite situații de integrare și îl automotivează pe elev/elevă pentru noi subiecte și experiențe.

Învățarea este un proces activ, de aceea ea trebuie să continue prin extindere și după orele de clasă prin situații de cercetare, investigație, analiză. Documentându-se suplimentar la subiectul discutat în cadrul lecțiilor, elevul/eleva dezvoltă comportamente și atitudini civice, electorale, aplicând achizițiile noi în rezolvarea de probleme și în situații autentice din comunitate.

Prin sarcinile recomandate, elevul/eleva investighează direct realitatea prin efort propriu, deoarece ajunge în situația de a face o concluzie, a exprima un punct de vedere, a argumenta o judecată de valoare, a coopera, a analiza și alte opinii, a ajunge la identificarea răspunsurilor corecte, din care apoi descoperă cunoștințele noi, dezvoltă abilități și își consolidează competența electorală.

Sarcinile de lucru elaborate pentru fiecare modul și teme, specifice domeniului *savoir-vivre*, sunt recomandate pentru a fi desfășurate atât în cadrul disciplinei opționale *Educație electorală*, cât și la *Educație pentru societate, Istorie, Dezvoltare personală*, precum și transdisciplinar, la activități de cerc și extracurriculare. Acestea reprezintă, precum opinează și reductibilul expert în științele educației Sorin Cristea, „... un anumit quantum de cunoștințe și capacități care urmează să fie dobândite de elev/elevă conform anumitor obiective pedagogice specifice și concrete, proiectate în mediul școlar sau/și extrașcolar, realizabile în diferite contexte de instruire formală și/sau nonformală”¹.

Astfel, subiecții învățării devin *actori în actul educativ, coresponsabili* de învățarea și formarea lor. Aceasta contribuie la dezvoltarea capacităților intelectuale, a competențelor de comunicare, a spiritului civic, de echipă, a celui comunitar și de participare eficientă la viața politică – toate indispensabile unei societăți democratice și incluzive.

Pentru unele teme autorii au propus sarcini opționale în ideea că elevii, elevele și cadrele didactice vor avea oportunitatea unei alegeri de sarcini sau chiar a oferirii unei perspective diferențiate/individualizate la clasă. În mod cert, această rubrică va solicita mobilizarea elevilor și elevelor, unele sarcini fiind complexe și (nu excludem!) cronofage, însă plus-valoarea acestora rezidă în aventura cunoașterii pe care o deschid prin cercetare suplimentară, prin activități interactive, de echipă și individuale, prin contexte autentice de aplicare a noilor achiziții. Rolul cadrului didactic la această etapă este de ghidare și mentorare.

Tehnicile didactice recomandate la această etapă sunt: *studiul de caz, vizionare și analiză de produs media (reportaj video, film educativ, tutorial, videoclipuri etc.)*, 3–2–1, *Diagrama cauză-efect, axa cronologică, analiză în baza modelului Scării implicării*

¹ S. Cristea, *Dicționar de termeni pedagogici*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1998, p. 409.

cețătenești, dezbateri în format Karl Popper, dramatizare, vizionare de spectacol, joc de rol, linia valorilor, simularea alegerilor școlare, discuția ghidată, masa rotundă, Quiz (test), dezbateri în format Policy.

Produsele școlare

Interviu, Proiect de grup/individual, Chestionar, Poster digital, Foaie de parcurs pentru a crește participarea la viața democratică a tinerii generații

Modulul I. DEMOCRAȚIA ȘI RESPONSABILITATEA CIVICĂ

1. Democrație participativă vs Democrație reprezentativă

Realizați, în pereche, un **vox populi**, altfel spus un interviu, luat elevilor și elevelor din treapta de gimnaziu și liceu despre cum percep ei/ele democrația din Republica Moldova.

Etapă I: interviuarea respondenților/respondentelor

Când vom intervieva?	Realizați vox-ul în afara orelor, în timpul liber	Identificați momentul oportun, evitând adunarea premeditată a elevilor/elevelor
Unde vom intervieva?	Realizați vox-ul off-line, cu prezență fizică	Intervievați elevii și elevele în spațiul sau în vecinătatea școlii
Ce și cum vom întreba?	Pregătiți întrebările din timp: 2–3 întrebări vor fi suficiente și se vor aplica identic la toți respondenții/respondentele	Întrebările nu vor conține răspunsul implicit, dar vor stimula exprimarea opiniei celor care răspund

Reține!

Vox populi este o expresie latină care înseamnă, literal, „vocea poporului”. În radio-televiziune, vox populi este un interviu luat oamenilor din spațiul public.

Etapă a II-a: elaborarea produsului

- Redactați filmulețul realizat în baza interviurilor.
- Prezentați produsul.

Etapă a II-a: concluzii

- Discutați în grup răspunsurile: cele mai originale, cele mai contradictorii, pesimiste/optimiste etc.
- Formulați o concluzie despre înțelegerea pe care o au tinerii și tinerii din instituția voastră despre democrația în care trăiesc.

2. Libertatea de alegere și responsabilitatea cetățenească

Vizionați videoul „Odessa – fortăreața de la Marea Neagră” din 17 martie 2022

(<https://www.youtube.com/watch?v=1W6Cv6A63W4>)

Aplicați cei 7 pași în analiza studiului de caz în baza produsului media propus, găsind răspunsul la întrebarea-ancoră „Cum înțeleg persoane din reportaj, locuitorii orașului Odessa intervievați, patriotismul, rezistența la agresiunea rusească și datoria cetățenească de a-și apăra orașul, țara?”. Urmăriți corelația dintre drepturi-libertatea de alegere-responsabilitatea individuală și colectivă, exprimată de persoanele din reportaj.

Pasul 1. Analiza cazului: unde? când? cine?

Pasul 2. Identificarea cauzelor și a circumstanțelor: din ce cauză? cum?

Pasul 3. Formularea clară a problemei/problemelor

Pasul 4. Analiza soluțiilor identificate

Pasul 5. Argumentarea Pro/Contra a fiecărei soluții în parte

Pasul 6. Evaluarea consecințelor

Pasul 7. Formularea concluziilor privind cazul dat în contextul evoluției drepturilor electorale și nondiscriminării

3. Principiile alegerilor democratice

● **Citiți articolul propus.**

● **Analizați cazul despre incluziunea persoanelor cu dizabilități în actul de guvernare și de administrare a treburilor publice,** găsind răspunsul la întrebarea-ancoră „Cum o femeie cu dizabilități din Republica Moldova a luptat pentru drepturile ei și a câștigat alegerile?”

(<https://diez.md/2020/03/30/foto-cum-o-femeie-cu-dizabilitati-din-moldova-a-luptat-pentru-drepturile-ei-si-a-castigat-alegerile>)

Vizionează împreună cu familia filmul de epocă „Suffragette” (2015), regizat de Sarah Gavron. Este inspirat de fapte reale din anii 1912-1913, fiind centrat pe niște femei puternice, care au riscat cu tot ce au avut, și-au pierdut familia și locul de muncă pledând pentru egalitate. Unele activiste și-au dat chiar și viața pentru idealul lor – dreptul la o viață mai bună și recunoașterea valorii lor umane în societate.

(<https://www.youtube.com/watch?v=gYXfARbezCA>)

– Pentru cine este acest film?

– Ce ti-a plăcut cel mai mult sau ce te-a dezamăgit?

– Ce va învăța spectatorul/spectatoarea din această producție?

4. Pluralismul în societatea democratică

Știați că partidele politice din Republica Moldova sunt înregistrate la Agenția Servicii Publice – autoritatea publică ce deține registrul celor **55 de formațiuni politice** care își desfășoară în prezent activitatea. Din numărul total de partide în 2023, circa 20 au participat la ultimele scrutine electorale, iar celelalte formațiuni politice sunt inactice. Potrivit legislației în vigoare, partidele prezintă la Comisia Electorală Centrală semestrial și anual rapoarte privind gestiunea financiară.

De la declararea independenței Republicii Moldova au fost înregistrate în total **105 partide politice**. Multe dintre acestea fie și-au sistat activitatea, fie au fuzionat sau au fost absorbite de alte partide, în conformitate cu normele legale.

Potrivit documentelor statutare, partidele politice din Republica Moldova împărtășesc principiile următoarelor doctrine politice: conservatorism, creștin-democrație, ecologism, liberalism, comunism, social-democrație și socialism. Este de remarcă că nu întotdeauna doctrinele adoptate se pliază foarte exact pe spectrul politic al partidelor.

 Alegeți un partid politic parlamentar sau extraparlamentar din Republica Moldova care vă reprezintă (ca valori, convingeri, echipă). În funcție de alegere, creați grupuri și prezentați formațiunea într-un mod cât mai creativ, pentru a convinge colegile și colegii să o susțină atunci când vor vota pentru prima dată.

Surse recomandate din care vă puteți documenta:

 <http://www.e-democracy.md/adept/>, <https://promolex.md/>, http://alegeri.md/w/Partide_politice_din_Republica_Moldova precum și paginile partidelor.

5. Mediile democratice și participarea: Familia – Școala – Comunitatea

 Realizați un proiect de grup, în diverse formate, pe tema „Cauze vs consecințe ale (ne)participării tinerilor și tinerelor în viața familiei/școlii/comunității”.

- Alegeți unul din cele trei medii propuse.
- Elaborați un chestionar prin care să consultați opinia comunității voastre școlare, în funcție de mediul ales.
- Aplicați-l și prelucrați datele.
- Realizați în format digital diagrama *cauză-efect*.
- Prezentați proiectele în plen.
- Concluzionați în care mediu social (familie-școală-societate) cauzele și efectele/consecințele sunt alarmante și necesită soluții pentru a asigura o reală democrație participativă și/sau reprezentativă.

Opțional

- **Identificați soluțiile pentru a diminua absenteismul tinerelor și tinerilor din viața școlii sau a comunității locale (opțional) și a crește participarea asumată a acestora.**

- Elaborați un **Angajament de participare la viața democratică al tinerilor și tinerelor din instituția X**, pe care să îl discutați pe platforma clasei, apoi pe cea a școlii.
- Întăiați-l, ulterior, Consiliului elevilor. Sintetizând propunerile, această structură reprezentativă va putea integra toate ideile într-un produs pe care să îl prezinte la o masă de dezbatere/rotundă organizată cu decidenți precum Consiliul profesoral, Consiliul părinților, Consiliul local, Consiliul raional, Direcția Educație Tineret și Sport din cadrul Consiliului raional, Consilii de tineret, ONG-uri de profil și alte instituții, după caz.
- Ca urmare a dialogului consultativ, poate fi dezvoltată o *Foaie de parcurs pentru a crește participarea la viața democratică a tinerii generații* cu activități, intervenții, soluții, pe care fiecare parte să le realizeze în funcție de mandat și responsabilități.

MODULUL II

PROCESUL ELECTORAL INCLUZIV

1. Evoluția alegerilor și a drepturilor electorale

Scrieți un mesaj scurt pe care să îl adresați în viitor cetățenilor și cetățenelor Republicii Moldova din anul 2050.

Formulați:

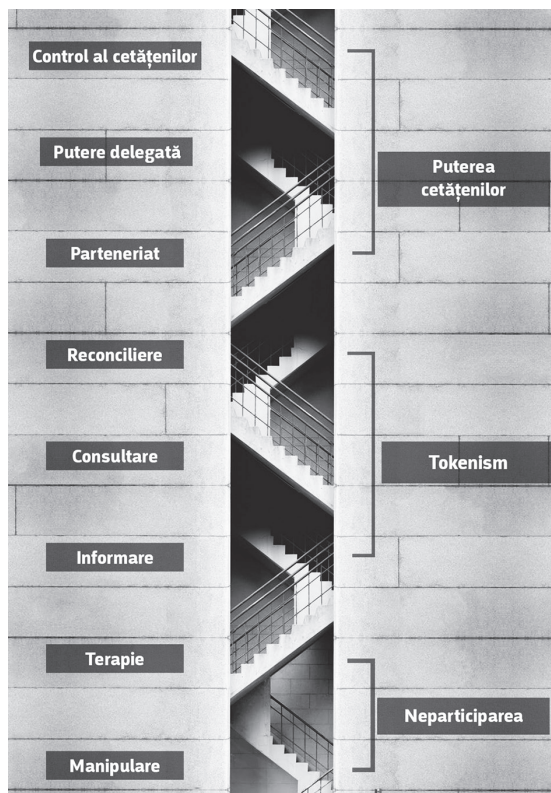
- 3 provocări actuale cu referire la respectarea drepturilor omului pe care vă doriți să fie soluționate către acel moment;
- 2 obiective privind îmbunătățirea procesului electoral și a respectării drepturilor electorale ale tuturor cetățenilor și cetățenelor.

2. Tipuri de alegeri. Sisteme electorale

- Realizați o axă cronologică pe care să fixați perioadele și președinții, inclusiv cei care au fost interimari, pe care i-a avut Republica Moldova din 1992 până în prezent.
- Documentați-vă cu referire la cel puțin o inițiativă/o schimbare importantă/o reformă pe care a promovat-o fiecare dintre aceștia.

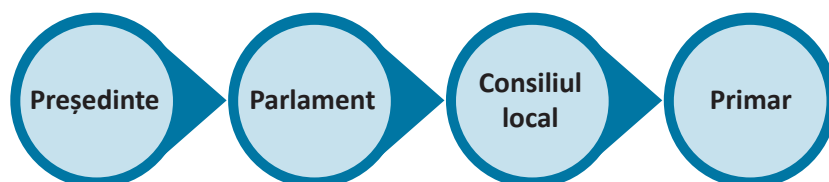
3. Organele electiv

- Analizați modelul **Scării implicării cetățenești** (după Arnstein).
 1. Setați un nivel la care apreciați că este societatea noastră. Argumentați.
 2. Reflectați asupra nivelului de responsabilitate:
 - al cetățenilor și cetățenelor pentru participare;
 - al aleșilor și alesele din diferite organe electiv pentru reprezentarea onestă și responsabilă a cetățenilor și cetățenelor.

PROIECT INDIVIDUAL

Selectează un organ electiv.

- 1.1. Documentează-te cu privire la activitatea organului electiv ales.
- 1.2. Cercetează platformele de comunicare cu cetățenii și cetățenele: site-ul oficial, pagina de Facebook, Instagram, blog personal, precum și aparițiile în mass-media etc.
- 1.3. Analizează activitatea aleșilor/aleselor din perspectiva responsabilităților care le revin.
- 1.4. Discută cu cei apropiați despre percepția lor privind eficiența și deschiderea organului electiv ales de către cetățeni și cetățene.
- 1.5. Apreciază treapta din *Scara implicării cetățenești* pe care crezi că se situează aceasta în dialog cu cetățenii și cetățenele.
- 1.6. Redactează textul unei scrisori către reprezentantul/reprezentanta autorității publice în care să expui punctele slabe și punctele forte din activitatea sa, precum și recomandări/sugestii din partea ta.

PROIECT DE GRUP (Opțional)

2. Aflați mai multe informații despre legislaturile Republicii Moldova.

2.1 Accesați pagina Parlamentului Republicii Moldova, rubrica „Istorie și evoluție” (<https://www.parlament.md/parlamentarism/istorie/tabid/96/default.aspx>).

2.2. Realizați o carte digitală, utilizând instrumentul Story Jumper sau Bookcreator, integrând imagini și date importante din diferite legislaturi.

4. Părți interesate în procesul electoral

Realizați o dezbatere în format Karl Popper, pornind de la moțiunea: „Dreptul de vot ar trebui introdus de la 16 ani”.

După realizarea dezbaterii, selectați un mecanism de vot și optați pentru:

- cel mai puternic argument din dezbatere
- cel mai relevant exemplu oferit
- cel mai persuasiv discurs.

Studiu de caz în 7 pași „Drepturile civile și discriminarea rasială”

- **Să găsim răspunsul la întrebarea-ancoră „De ce este importantă lupta pentru apărarea drepturilor electorale și promovarea unei culturi electorale în rândul maselor?”**

Un caz de rezonanță din procesul luptei pentru drepturile civile în SUA este cel care a avut loc în orașul Selma, statul Alabama, unde populația afro-americană era majoritară, cu peste 29 000 mai mulți rezidenți, dar totuși nu însumau nici 1% din cei înregistrați pentru vot.

Pentru a putea participa la alegeri, cetățenii afro-americani susțineau teste de alfabetizare, prin care se măsurau competențele de citire și scriere ale viitorului alegător. Ei trebuia să răspundă și la întrebări ce țineau de dreptul constituțional, cum ar fi: „Unde aruncă buletinele electorii prezidențiali atunci când aleg Președintele?”. Dacă nu treceau acest test, cetățenii nu se putea înregistra la vot.

Activistul Martin Luther King (1929-1968) a încercat să organizeze campanii de înscriere a populației afro-americane la alegeri. Atunci, șeriful James Clark i-a ținut în rând pentru mai mult de cinci ore, după care i-a obligat pe toți să dea un test de alfabetizare. Niciunul dintre cei prezenți nu a reușit să se înscrie la vot. Aceste teste erau un paravan legal care menținea segregarea dintre oamenii „albi” și „negri”, suprimând prin acest mecanism dreptul constituțional al populației afro-americane.

Atunci King a organizat, pe 7 martie 1965, un marș din localitate până în capitala statului, dar a întâmpinat rezistență din partea poliției locale și marșul a eșuat. Tentativa a fost reluată peste trei săptămâni, de data aceasta cu susținerea guvernului federal. Marșul a reușit, însă 3 oameni au fost uciși, inclusiv un preot.

Ulterior acestui episod, Curtea Supremă a interzis impunerea taxelor de înscriere și utilizarea testelor de alfabetizare la înregistrare, iar guvernul federal a trimis observatori federali în mai multe state cu probleme, pentru a supraveghea desfășurarea corectă a procedurii de înregistrare. Pe parcursul unui an, 450 000 afro-americani s-au înregistrat la vot.

Marșul pentru libertate, de la Selma spre Montgomery, condus de Martin Luther King Jr, 21 martie 1965

5. Ciclul electoral. Perioada electorală

Organizați un *vox populi* în comunitatea școlară în baza următoarelor întrebări:

- Cât valorează un vot?
- Ce înseamnă o campanie electorală corectă?
- Cine e responsabil/responsabilă de rezultatul alegerilor?
- Cât credeți că durează procesul de pregătire pentru alegeri?

Opțional

Opțiunea I. Teatrul de păpuși

Organizați o activitate de voluntariat cu participarea elevilor claselor primare.

1. Pregătiți sala pentru vizionarea spectacolului în baza conținutului „Drumul lui Arci spre alegeri” (<https://youtu.be/Lsv5I95GHMY>).
2. Discutați după vizionare:
 - despre organizarea alegerilor;
 - despre provocările alegerilor pe timp de pandemie.

Opțiunea II. Punerea în scenă a unui spectacol (teatru de păpuși)

- **Cu suportul Consiliului de elevi din instituție, organizați ateliere de lectură pentru elevii din ciclul primar în baza cărții „Arci și sfatul pădurii” de Ionela Hadârcă.**

1. Votați o secvență pentru a fi dramatizată.
2. Elaborați, cu participarea elevilor claselor primare, scenariul.
3. Pregătiți spectacolul și recuzita necesară.
4. Anunțați la avizierul școlii data și locul prezentării spectacolului.
5. După vizionare, discutați cu elevii claselor primare despre mesajul spectacolului.

6. Exercițiul democratic prin alegeri în școală și comunitate

Atelier de participare în alegeri școlare

Etapa I. Crearea partidului școlar

1. Împărțiți-vă în echipe a câte minimum 3 persoane pentru a simula crearea unui partid școlar, alegând una dintre provocări privind democrația școlară, enunțate la etapa de *Evocare*.
2. Denumiți partidul: _____.
3. Selectați o doctrină politică:
 - Liberală
 - Conservatoare
 - alta
 - Social-democratică
 - Populară

4. Selectați domeniul prioritar de activitate:

- Calitatea procesului educațional
- Infrastructură școlară
- Eco-cetățenie
- Transparență bugetară
- Mod sănătos de viață
- Relații armonioase și prevenire bullying
- alta

5. Decideți ce elemente de imagine veți folosi: logo, culoare, deviză.

6. Dezvoltați buletinele de vot conform modelului alăturat preluat din Ghidul practic pentru desfășurarea alegerilor în Consiliul elevilor

Etapa II. Elaborarea și prezentarea mesajului electoral

7. Formulați și dezbateți 3 argumente de ce ar trebui colegii și colegele să voteze partidul vostru.

8. Dezvoltați argumentele într-un discurs politic, în care să proiectați obiectivele campaniei electorale.

9. Prezentați-vă, în timpul agreed, partidul (în baza ofertei electorale).

Etapa III. Votarea partidului școlar

10. Votați, folosind buletinele de vot, numele unuia dintre partidele prezentate, pe care îl alegeți.

11. Numărați voturile și anunțați partidul câștigător.

Etapa IV. Participare în alegerile școlare

12. Delegați acest partid pentru participarea în alegerile la nivel de instituție de învățământ în scopul soluționării problemei enunțate.

13. Urmăriți ca partidul votat să extindă lista de priorități cu subiecte și probleme actuale din comunitatea voastră.

**BULETIN DE VOT
pentru alegerile
Consiliului Elevilor**

Circumscripția electorală școlară

Secția de votare nr.1

PARTIDUL FLORILOR

PARTIDUL TEILOR

PARTIDUL LALELELOR

PARTIDUL GHIOCEILOR

PARTIDUL PLOPIILOR

PARTIDUL CIREȘELOR

PARTIDUL PIERSICILOR

PARTIDUL LILIACULUI

Modulul III

INFORMAREA ȘI PARTICIPAREA LA ALEGERI

1. Concurenții electorali

● **Analizați studiile de caz propuse conform etapelor.**

Etapa de pregătire

- Vizionați filmul educativ „Utilizarea abuzivă a resurselor instituționale în perioada electorală” (<https://www.youtube.com/watch?v=2utbqb6OwO4>), elaborat de CICDE.
- Rețineți ce încălcări a comis concurentul electoral.

Etapa de analiză a cazurilor

- Selectați una dintre situațiile descrise.

- Analizați circumstanțele.
- Luând ca reper informația de la temă și situația expusă în film, stabiliți dacă anumite drepturi ale candidaților și candidatelor sau reguli au fost încălcate.
- Argumentați dacă există sau nu o concurență loială între candidați și candidate.

Etapă finală

- Identificați soluții pentru situația selectată.
- Formulați recomandări pentru fiecare candidat/candidată.
- Discutați, în plen, concluziile.

Context general

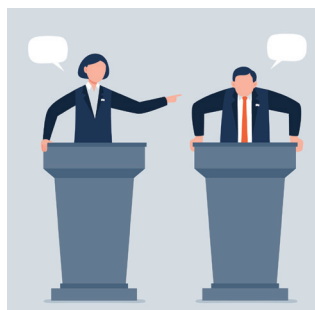
Ion Mocanu este primarul unui raion din sudul țării. Acesta a participat în alegerile locale pentru al doilea mandat. Contracandidata lui este Ana Pană, actuala directoare a gimnaziului din localitate.

Situația 1

În timpul campaniei electorale mai mulți angajați și angajate ale primăriei au făcut agitație electorală în favoarea actualului primar. Acesta a vizitat instituțiile din subordine și a convocat ședințe obligatorii cu angajații, pentru a-și prezenta programul electoral. Totodată, primarului a folosit mașina de serviciu în zilele de sâmbătă, pentru a ajunge în localitățile rurale și a face agitație electorală.

Situația 2

Dna Pană a fost invitată în repetate rânduri la un post privat de televiziune locală, condus de unul dintre foștii ei elevi, fiind astfel privilegiată. Dl Mocanu consideră că aceasta a fost avantajată în campania electorală și prin faptul că s-a întâlnit cu foarte mulți părinți – electoratul de bază – în timpul ședințelor cu părinții, pe care le-ar fi organizat intenționat foarte activ în perioada premergătoare alegerilor. Dl Mocanu o acuză pe contracandidata sa că nu s-a degrețat din funcție, așa cum a făcut el.

2. Campania electorală

Accesați Platforma ADEPT pe www.alegeri.md.

Alegeri în Moldova

Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin **alegeri** libere, care au loc periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat. De la **declaraarea independenței** în 1991, în Republica Moldova se desfășoară toate tipurile de alegeri și referendumuri.

- Analizați exhaustiv site-ul, ulterior documentându-vă despre votul în străinătate.
- Împărtășiți informația și discutați aspectele pe care le considerați interesante.
- Elaborați un poster (format digital sau hârtie), care să illustreze unul dintre componentele de monitorizare a campaniei electorale de către OME: calendarul alegerilor, securitatea, finanțarea campaniilor electorale, imparțialitatea funcționarilor electorali, circulația informației și calitatea campaniei electorale.

3. Ziua alegerilor. Operațiuni de vot

Vizionați filmul metodico-didactic „Ziua alegerilor”, elaborat de CICDE, pentru a recapitula toate detaliile privind procedura de vot.

- Rețineți soluțiile pentru cazurile excepționale, memorizând funcțiile și atribuțiile fiecărui participant și participante.

JOC DE ROL. „Să simulăm Ziua alegerilor!”

Etapa I

- Pregătiți spațiul, dotându-l cu echipamentele necesare (cabină de vot, urnă de vot, ștampilă, buletine de vot (inclusiv pentru persoane cu dizabilități), alte obiecte necesare).
- Repartizați rolurile: președinta BESV, secretarul, membrul de birou nr. 1, membra de birou nr. 2, operatorul, observatoarea, alegătorul nr. 1, alegătoarea nr. 2, alegătorul nr. 3, nepoata alegătorului nr. 3, alegătoarea nr. 4, aflată la domiciliu, și soțul acesteia.

Etapa II

- Simulați, în baza unor scenarii relevante, fiecare din cele patru situații, corelându-le cu soluția corespunzătoare și indicațiile din filmul metodico-didactic „Ziua alegerilor”.

Etapa III

- Sistematizați ce principii importante privind alegerile corecte sunt puse în valoare prin fiecare situație în parte.

SITUAȚIE	SOLUȚIE
I. Alegătorul nr. 1 a prezentat buletinul de identitate operatorului, apoi membrii de birou și a primit buletinul de vot. După votare, va constata că a votat greșit, punând ștampila în dreptul altui candidat.	D. Doi membri de birou au fost desemnați să se deplaseze cu urna de vot mobilă și toate materialele necesare la domiciliul alegătoarei nr. 3. În timpul înmânării buletinului de vot membrii biroului i-au menționat alegătoarei nr. 3 și soțului acesteia că fiecare alegător/alegătoare votează personal și are dreptul să voteze potrivit propriilor convingeri. În timpul votării, membrii biroului asigură secretul votului alegătoarei nr. 3, eliberând spațiul votării împreună cu soțul și rugându-l să nu intervină în procesul votării.
II. Alegătorul nr. 3 a venit la votare însoțit de nepoata de 21 de ani. Bunelul solicită ca nepoata să îl asiste în cabina de vot din cauza vederii slabe.	B. Alegătorul va solicita un buletin de vot nou. Este informat președintele și vicepreședintele BESV. Secretarul va aplica ștampila „Anulat” pe verso buletinului de vot completat greșit și îi va oferi un buletin de vot nou din cele de pe masă. Secretarul va întocmi un act de constatare a anulării unui buletin de vot și oferirii unui altui buletin de vot. Alegătorul va repeta procedura de vot, după care va introduce buletinul în urnă și va pleca.
III. Alegătoarea nr. 2 prezintă buletinul de identitate operatorului care constată că aceasta este arondată la altă secție de votare, conform adresei din buletinul de identitate. Alegătoarea va fi îndrumată într-acolo.	C. Președinta BESV va interveni și va permite ca nepoata să-l asiste pe bunel, cu condiția că vor intra în cabină de vot pentru persoanele cu dizabilități doar cu buletinul de vot al bunelului, iar ștampila va fi aplicată de către acesta personal. Apoi bunelul va lua loc, iar nepoata îl va ajuta să voteze și să introducă buletinul de vot în urnă. După aceasta, bunelul o va aștepta pe nepoată pe un scaun, lângă observatori. Nepoata își va lua buletinul de vot de la membrul de birou, conform domiciliului, și va repeta procedura de vot cu buletinul propriu, exprimându-și alegerea sa; va introduce buletinul în urna de vot și vor pleca.
IV. Din motive de sănătate, alegătoarea nr. 3 a solicitat prin cerere scrisă ca să voteze acasă. În momentul votării, soțul acesteia încearcă să o convingă pe cine să voteze.	A. La verificarea buletinului alegătoarei nr. 2, cu adresa str. Mircea cel Bătrân, operatorul constată că aceasta este arondată la altă secție de votare și nu poate vota aici. Operatorul îi explică cum poate ajunge la Secția de votare Nr.75 de pe adresa Mircea cel Bătrân 25/5, ca să voteze.

4. Fenomenul fraudării alegerilor și răspunderea pentru corupere electorală

PROIECT INDIVIDUAL

Elaborează portretul candidatei/candidatului ideal la alegeri din punct de vedere al integrității.

- Specifică calitățile, cunoștințele, abilitățile, comportamentele care o/îl definesc.
- Selectează un format propriu pentru a realiza un text multimodal (integrând la text, după caz, sunet, video, imagini).
- Prezintă produsul votanților/votantelor din comunitatea ta, pentru a le solicita contribuția în completarea portretului.

5. Referendumul ca model democratic în școală și comunitate

Documentați-vă cu privire la aceste două cazuri de organizare a referendumurilor în instituțiile de învățământ.

Exemplul I

În anul 2010, în Liceul Teoretic „Vasile Alecsandri” din mun. Chișinău, a fost organizat un referendum școlar privind optimizarea procesului de învățământ prin introducerea mai multor ore de practică. Referendumul a fost organizat chiar sub supravegherea unor membri și membre ai/ale Comisiei Electorale Centrale.

Elevii au format două tabere care, timp de câteva săptămâni dinaintea referendumului, au făcut agitație electorală, pentru a-i încuraja pe colegi și colege să participe la vot și pentru a-și susține poziția. Votarea, care a început la ora 10:00, a durat trei ore, iar din totalul de 602 elevi și eleve, 384 au fost prezenți. Din acest număr, 3 buletine au fost anulate, 330 de elevi și eleve au votat pentru susținerea moțiunii, iar 51 – împotriva.

Exemplul II

În 2014, la Liceul Teoretic Republican „Aristotel” (inițial Liceul Academiei de Științe a Moldovei) a avut loc un referendum, organizat de elevii și elevele clasei a X-a. În cadrul acestuia au participat 80 de elevi și eleve. Subiectul acestuia – reducerea numărului de discipline pentru elevii din clasa a X-a.

Dintre participanții și participantele la referendum, 70 au votat în susținerea ideii, iar 10 – împotriva. Deși majoritatea elevilor și elevelor și chiar unii profesori/profesoare au susținut ideea, o parte dintre cei/cele care s-au împotrivit și-au argumentat poziția spunând că la admiterea la facultate vor avea nevoie chiar și de unele discipline școlare aparent inutile. Astăzi instituția activează în baza unui plan-cadru individualizat, centrat pe interesele elevilor și elevelor, care include doar 7 discipline de bază (în loc de 14, precum este în planul cadru de bază).

Notă: După cum putem vedea, primul referendum s-a desfășurat la nivelul întregii instituții de învățământ, pe când în al doilea caz – doar în clasele a X-a. Așadar, reținem faptul că referendumul poate fi utilizat în diferite contexte, fie în cadrul unei singure clase, a unei promoții întregi, a unui ciclu sau a întregii instituții.

- Discutați, în baza acestor exemple, despre importanța organizării referendumurilor școlare și necesitatea consultării vocii elevilor și elevelor privind procesul educațional.
- Imaginați-vă că sunteți un grup de inițiativă care vrea să facă schimbări în școala sa. Pentru acest lucru, vă propuneți să consultați opinia comunității școlare prin desfășurarea unui referendum școlar.
- Completați cele trei rubrici cu conținut relevant, specificând ce acțiuni sunt complementare fiecărei etape de organizare a unui referendum școlar.
- Identificați cine sunt partenerii, partenerile și părțile interesate pentru fiecare etapă.

REFERENDUM ȘCOLAR

ETAPA I

– Lansarea de propuneri și stabilirea textului întrebării

ETAPA II

– Campania de informare

ETAPA III

– Votarea, numărarea și stabilirea rezultatelor

Modulul IV

CULTURA ELECTORALĂ – PARTE A CULTURII DEMOCRATICE

1. Actori-cheie în formarea culturii politice/electorale

Citește articolul „Cultura politică a societății moldovenești: starea actuală și tendințe” (https://www.ipn.md/ro/cultura-politica-a-societatii-moldovenesti-starea-actuala-si-tendinte-dezbateri--7978_1046069.html)

- Identifică cauzele prin care cele trei surse citate explică deficitul de cultură politică și electorală de la noi.
- Argumentează o idee cu care ești de acord.
- Formulează întrebări pe care ai dori să le adresezi surselor citate.
- Discută cu părinții sau semenii despre situația politică actuală din țară și reține alte opinii.

2. Concurenții electorali

Organizați o masă rotundă, la care să invitați și jurnaliste, jurnaliști, reprezentanți ai autorităților publice de nivelul întâi și doi. Discutați la subiectul „Cum contribuie mass-media asupra formării conștiinței civice și a culturii electorale a primilor votanți din *generația Zen*?”

3. Manipularea și dezinformarea

Cât de bine puteți demasca tehnicile de manipulare? Accesați Quizul, sursă RED: „Descoperă care sunt tehnicile de manipulare la care apelează jurnaliștii” (<https://educatia.mediacritica.md/ro/2018/01/21/quiz-descopera-care-sunt-tehnicile-de-manipulare-la-care-apeleaza-jurnalistii/>) și răspundeți la întrebări, selectând varianta corectă.

În iulie 2017, în anumite surse media a fost difuzată această fotografie.

- **Identificați imaginea reală. Argumentați ce indicii vă ajută să faceți diferența dintre imaginea trucată și cea originală.**

Notă: Pentru a verifica autenticitatea unei imagini puteți utiliza Google Images. Plasând URL-ul sau copiind fotografia în spațiul pentru căutare, aflați când și în ce contexte a mai fost folosită.

4. Discursul de ură și discriminarea în campania electorală

În perioada campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 11 iulie 2021, Oficiul Avocatului Poporului a lansat pe rețelele sociale o acțiune cu hashtagul #CampanieElectoralăFărăUră și a elaborat în comun cu Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității și Asociația Promo-LEX spotul „Ce este discursul de ură?” (<https://www.facebook.com/watch/?v=195225765808431>).

- **Vizionați spotul. Identificați mărcile discursului de ură și discriminării în viața publică și politică, aplicând tehnica 3-2-1.**

Consiliul Europei a elaborat împreună cu Centrul de instruire continuă în domeniul electoral al Republicii Moldova (CICDE) un e-curs privind combaterea discursului instigator la ură în alegeri, găzduit pe platforma de învățare la distanță a CICDE. E-cursul este deschis oricărui doritor/doritoare și poate fi accesat aici: <https://e-learning.cicde.md/courses/details/49>

5. Etica comunicării politice și electorale

Opțional

- Dezbateți, în format Policy, despre activismul civic în mediul online (prin respectarea normelor de comunicare publică și ale netichetei – codul de comunicare într-o rețea virtuală).
- Realizați un poster digital „Profilul alegătorului și alegătoarei: responsabili și integri”.

Documente normative

1. *Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică*, în 3 volume, Consiliul Europei, 2018. Disponibil: www.coe.int/competences
2. *Cadrul de referință al Curriculumului național*. Aprobăat prin Ordinul MEC nr. 432/2017. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_final_rom_tipar.pdf
3. *Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17.07.2014*. În: „Monitorul Oficial al Republicii Moldova”, nr. 319-324 din 24.10.2014, cu modificările și completările ulterioare. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=133296&lang=ro
4. *Curriculum pentru disciplina opțională Educație electorală*. Aprobăat în baza ordinului MEC 948/2022. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_pentru_disciplina_optioanala_educatie_electorală_cl.ix_cl.x.pdf
5. Dascăl S., Lîsenco S., Popa D. et al., *Educație pentru societate*. Ghidul profesorului, clasa a 10, Chișinău, 2020. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/19_educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2021-2022_ro_final.pdf
6. *Metodologia de evaluare prin descriptori la Educație pentru societate*. Aprobăat prin ordinul MEC nr. 894/2020, completat în conformitate cu ordinul MEC nr. 1398/2021 și ordinul MEC nr. 809/2022
7. *Recommendation 2006/962/EC of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning*. În: „Official Journal” L 394 of 30.12.2006 / *Recomandarea 2006/962/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 18 decembrie 2006, privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>
8. *Regulamentul privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar*. Aprobăat prin ordinul MECC nr. 70/2020. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_modificare_regulament_evaluare.pdf
9. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplina școlară Educație pentru societate în anul de studii 2022-2023*. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2022-2023_ro_1.pdf
10. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/ Educație civică în anul de studii 2021-2022*. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/19_educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2021-2022_ro_final.pdf

1. Albulescu I., *Pragmatica predării. Activitatea profesorului între rutină și creativitate*. Pitești, Paralela 45, 2008
2. Gollob R., Krapf P., Rowe D., Taelman W., *A trăi în democrație. Planuri de lecții în domeniul ECD/EDO pentru nivelul secundar inferior*, Volumul III, Consiliul Europei, 2010
3. Bocoș M., *Didactica disciplinelor pedagogice. Un cadru constructivist*. Pitești, Paralela 45, 2017
4. Bocoș M. *Instruirea interactivă*, Iași, Polirom, 2013
5. Cartaleanu T., Cosovan, O., Goraș-Postică, V., Lîsenco, S., Sclifos, L., *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*, Chișinău, Pro Didactica, 2008. Ediția a II-a 2010
6. Cartaleanu T., *Predarea interactivă centrată pe elev*, Chișinău, Știința, 2007
7. Cristea S., *Dicționar de termeni pedagogici*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1998. 479 p.
8. Cucoș C., *Teoria și metodologia evaluării*. Iași: Polirom, 2008. 265 p.
9. *Ghid metodologic: instrumente de implementare a tehnologiilor în învățământul general*, Coordonatoare: Sv. Nastas, Ch., 2018. Disponibil: http://ise.upsc.md/uploads/files/1548841870_nastas.pdf
10. Goraș-Postică V. (coord.), *Competența acțional-strategică*, Chișinău, CEPD, 2012
11. Handrabura L., *Educația electorală – atribut de bază al cetățeniei într-o cultură a democrației participative și reprezentative*, Chișinău 2022
12. Hattie J., *Învățarea vizibilă. Ghid pentru profesori*, București, Trei, 2012
13. Ionescu M., Bocoș M., *Tratat de didactică modernă*, Pitești, Paralela 45, 2017
14. Oprea C-L., *Strategii didactice interactive*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2007. Disponibil: <https://anyflip.com/cnazs/yupj/basic>
15. Păduraru V. , *Extinderea – în clasă sau acasă?* În: „Didactica PRO...”, nr. 2 (102), 2012, p. 47-50.
16. Temple Ch., Steele J.L., Meredith K.S., *Aplicarea tehnicilor de dezvoltare a gândirii critice*, Ghidul IV, Chișinău, 2003. Disponibil: <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2016/09/4.pdf>
17. Temple Ch., Steele J.L., Meredith K.S., *Inițiere în metodologia Lectură și scriere pentru dezvoltarea gândirii critice*, Chișinău, 2001. Disponibil: <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/1.pdf>
18. Scheau Ioan, *Elemente și strategii didactice aplicate în învățământul universitar*, Cluj-Napoca, 2013. Disponibil: http://calitateid.uab.ro/imagini/Modul_3_Scheau.pdf
19. Vîrneanu Sveta, *Activitate didactică*. Disponibil: https://www.academia.edu/8334191/Activitate_didactice_do

